

Wprowadzenie: 3-punktowa lista kontrolna

1

Prosty sposób, by nie przeoczyć czerniaka przy zastosowaniu dermoskopii

Ramka 1.1 Inne nazwy dla dermoskopii

dermatoskopia
mikroskopia epiluminescencyjna (ELM)
mikroskopia powierzchni skóry

Dermoskopia jest stosowaną *in vivo* nieinwazyjną metodą diagnostyczną, za pomocą której można uzyskać powiększenie obrazu pozwalające na uwidocznienie koloru i struktury naskórka, granicy skórno-naskórkowej oraz warstwy brodawkowatej skóry właściwej, a zatem tego, czego nie można dostrzec gołym okiem. Stosowana przez doświadczonego lekarza metoda ta w znaczący sposób przyczynia się do zwiększenia klinicznego rozpoznawania melanocytowych, niemelanocytowych, łagodnych i złośliwych zmian skórnych, dając o 10–27% lepszą rozpoznawalność czerniaka w porównaniu z rozpoznawalnością tego nowotworu wyłącznie na podstawie badania klinicznego. Mimo że istnieje krzywa uczenia się dermoskopii (*learning curve*), należy pamiętać, że największe znaczenie ma ciągle doskonalenie swoich umiejętności – ćwiczenie czyni mistrzem!

Technika

Przeprowadzając badanie dermoskopowe metodą klasyczną, powierzchnię badanej zmiany pokrywa się olejem mineralnym, olejkim immersyjnym, żelem KY, alkoholem lub wodą. Płyn eliminuje odbicia światła i sprawia, że warstwa rogowa naskórka staje się przezroczysta, co umożliwia uwidocznienie kolorów i struktur znajdujących się pod powierzchnią naskórka. Za pomocą ręcznych dermoskopów, w których wykorzystuje się światło spolaryzowane (dermoskopia polaryzacyjna), można uwidocznić głębokie warstwy skóry bez konieczności zwilżania jej powierzchni lub bezpośredniego kontaktu urządzenia z jej powierzchnią.

Lista narzędzi dermoskopowych jest długa i stale się powiększa wraz z powstawaniem lepszych i bardziej skomplikowanych dermoskopów ręcznych oraz systemów komputerowych. Pozwala to na dokonanie wyboru odpowiedniego urządzenia w zależności od

dostępnych środków finansowych oraz poddawanych ocenie zmian skórnych u pacjenta.

3-punktowa lista kontrolna

Aby zachęcić klinicystów do stosowania dermoskopii, opracowano uproszczone algorytmy służące analizowaniu obrazu dermoskopowego.

Dla początkującego dermoskopisty głównym celem jest stwierdzenie, czy z podejrzanej zmiany skórnej należy pobrać wycinek czy raczej kwalifikuje się ona do usunięcia chirurgicznego. Podstawowa reguła mówi, że żaden pacjent nie powinien opuścić kliniki z nierozpoznanym czerniakiem złośliwym.

Lekarz internista może wykorzystywać dermoskopię w celu określenia, czy podejrzana zmiana skórna powinna zostać oceniona przez bardziej doświadczonego klinicystę.

Dermoskopia nie jest przeznaczona wyłącznie dla dermatologów; każdy lekarz, któremu leży na sercu troska o dobro pacjentów, może opanować tę potencjalnie ratującą życie metodę diagnostyczną.

Triada podejrzanych barwnikowych zmian skórnych

3-punktowa lista kontrolna została opracowana z myślą o lekarzach, którzy nie mają jeszcze dużego doświadczenia w dermoskopii, aby pomóc im uniknąć nierozpoznanego czerniaka w trakcie doskonalenia ich umiejętności.

W ramach ustaleń Consensus Net Meeting w 2001 roku w zakresie dermoskopii (Argenziano G, *J Am Acad Dermatol* 2003) przyjęto, że następujące kryteria odgrywają szczególnie ważną rolę w różnicowaniu czerniaka z łagodnymi barwnikowymi zmianami skórnymi:

- asymetria koloru i struktury w obrazie dermoskopowym,
- atypowa siatka barwnika,
- obecność struktur o niebiesko-białym zabarwieniu (objaw niebiesko-białego welonu oraz struktur regresyjnych).

Analiza statystyczna wykazała, że obecność dowolnych dwóch spośród powyższych kryteriów oznacza

wysokie prawdopodobieństwo czerniaka. Stosując 3-punktową listę kontrolną, można uzyskać czułość i specyficzność porównywalną z innymi algorytmami wymagającymi bardziej zaawansowanego przeszkolenia. Wyniki wstępnego badania 231 podejrzanych pod względem klinicznym barwnikowych zmian skórnych wykazały, że po zaledwie jednogodzinnym wprowadzeniu sześciu niedoświadczonych dermoskopistów, stosując tę metodę, potrafiło prawidłowo sklasyfikować 96,3% przypadków czerniaka złośliwego.

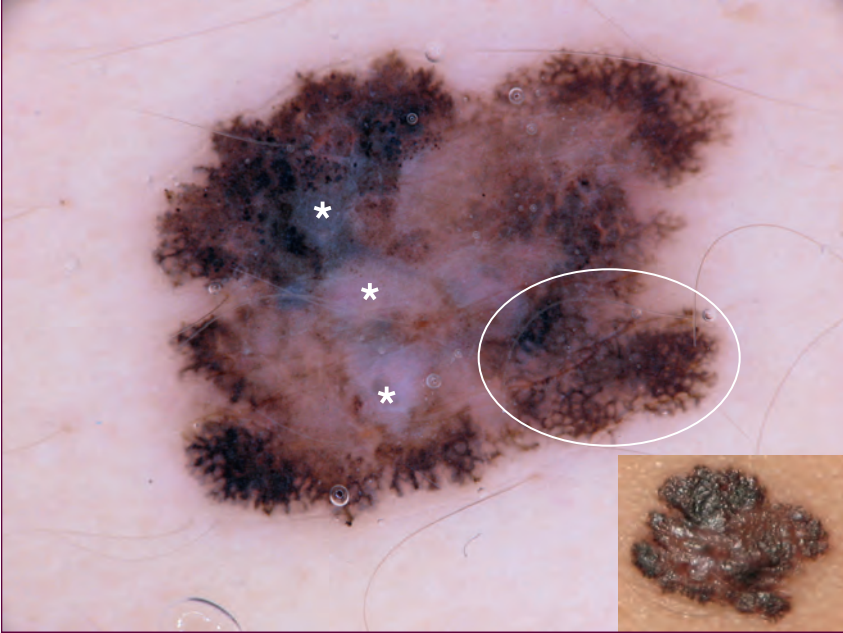
W pierwszym rozdziale podręcznika zamieszczono 60 przykładów łagodnych oraz złośliwych barwnikowych zmian skórnych, aby pokazać funkcjonowanie 3-punktowej listy kontrolnej oraz praktyczną wartość tego nowego, uproszczonego algorytmu diagnostycznego.

3-punktową listę kontrolną opracowano jako metodę do badań przesiewowych. Jej czułość jest znacznie większa niż specyficzność, aby żaden przypadek czerniaka złośliwego nie został przeoczony lub

błędnie rozpoznany. Zaleca się, aby wszystkie zmiany osiągające dodatni wynik (2 lub 3 punkty na liście kontrolnej) były usuwane chirurgicznie.

Tabela 1.1 Definicja kryteriów dermoskopowych dla 3-punktowej listy kontrolnej. Obecność dwóch lub trzech z nich sugeruje rozpoznanie złośliwej zmiany barwnikowej.

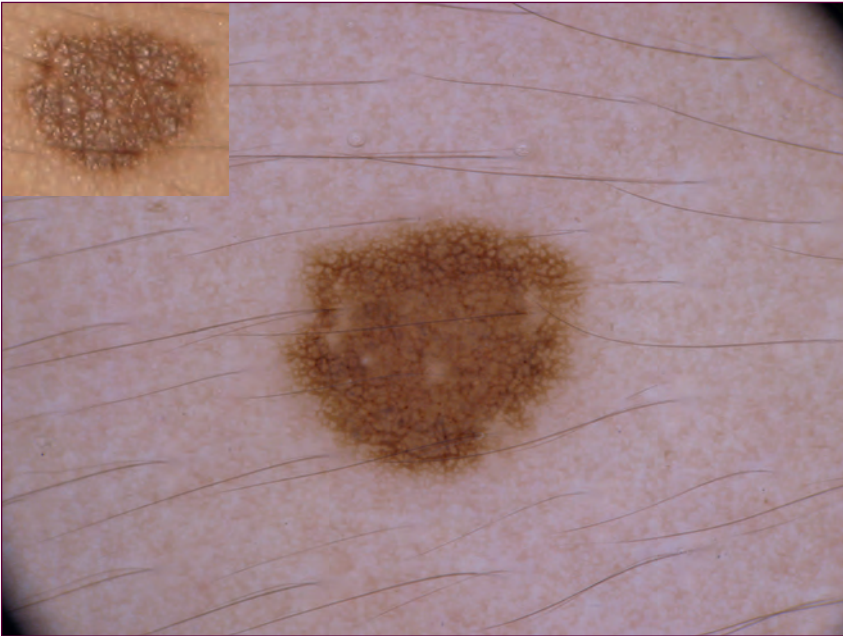
3-punktowa lista kontrolna	Definicja
1. Asymetria	asymetria koloru oraz struktury w jednej lub dwóch prostopadłych osiach
2. Atypowa siatka barwnika	siatka barwnika o nieregularnych oczkach połączona z występowaniem grubych linii
3. Niebiesko-białe struktury	dowolny odcień koloru niebieskiego i/lub białego

Lista kontrolna	
Asymetria	☒
Atypowa siatka barwnika	☒
Niebiesko-białe struktury	☒
Suma	3

Rycina 1 Czerniak złośliwy (*melanoma*)

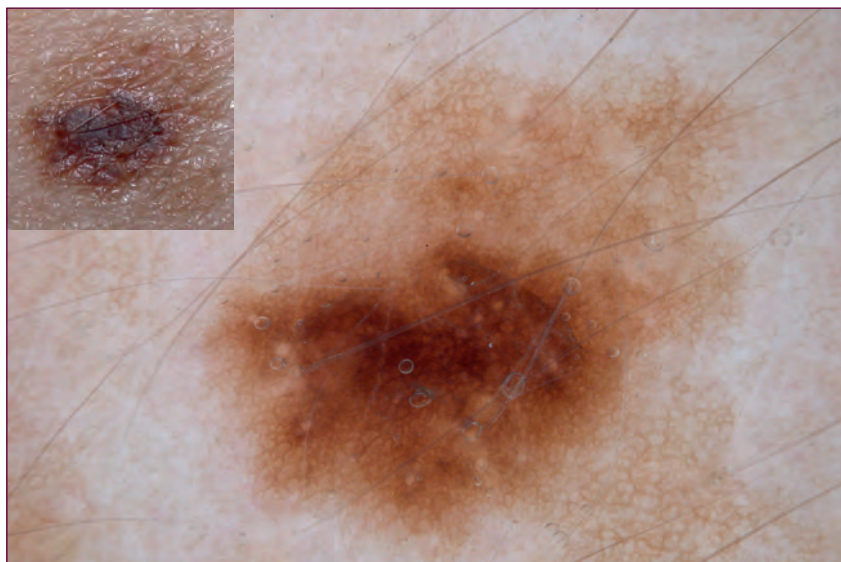
Zmiany umożliwiające rozpoznanie czerniaka mogą być bardzo subtelne lub wyraźne, jak w tym przypadku. Widoczna na zdjęciu zmiana spełnia wszystkie kryteria z 3-punktowej listy kontrolnej, a mianowicie wykazuje asymetrię we wszystkich osiach, atypową siatkę barwnika (obszar zakreślony) oraz obecność niebiesko-białych struktur (gwiazdki).

Lista kontrolna	
Asymetria	☐
Atypowa siatka barwnika	☐
Niebiesko-białe struktury	☐
Suma	0

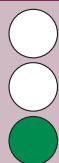
Rycina 2 Znamię

W przeciwieństwie do zmiany na rycinie 1, żadna z charakterystycznych cech wymienionych na liście kontrolnej nie występuje w obrębie zmiany widocznej na rycinie 2. Zmiana ta jest symetryczna, a siatka barwnika regularna, chociaż może sprawiać wrażenie atypowej, ponieważ segmenty linijne są nieco grubsze. Brak również struktur w kolorze niebieskim i/lub białym.

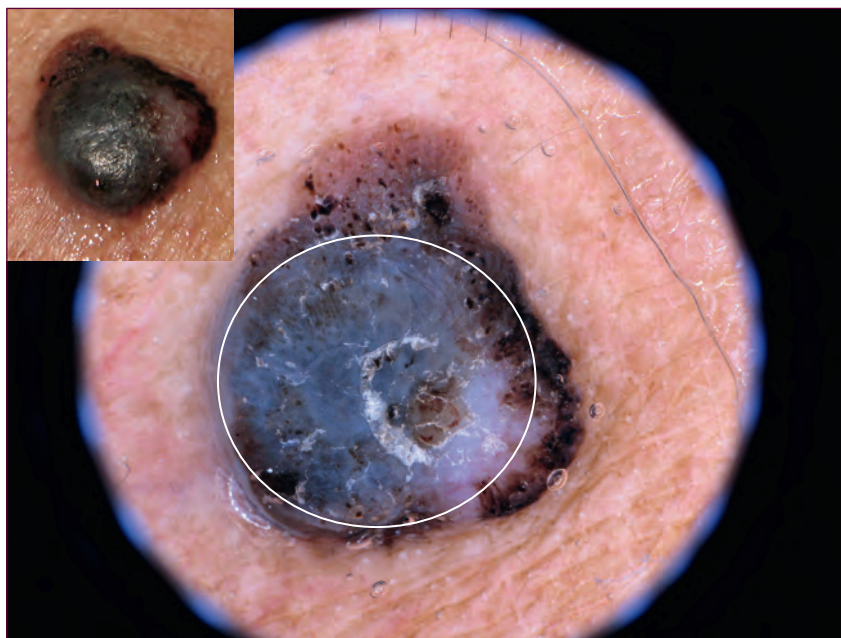
Lista kontrolna

Asymetria	☒
Atypowa siatka barwnika	☐
Niebiesko-białe struktury	☐
Suma	1

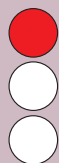
Rycina 3 Zamię

Dla początkującego lekarza to znamię mogłoby być trudne do zdiagnozowania. W razie wątpliwości należy je usunąć chirurgicznie! Rosnące doświadczenie sprawia, że klinicysta usuwa coraz mniej tego rodzaju znamion. Widoczna jest asymetria; nie występuje jednak atypowa siatka barwnika ani subtelne struktury w kolorze niebiesko-białym.

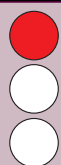
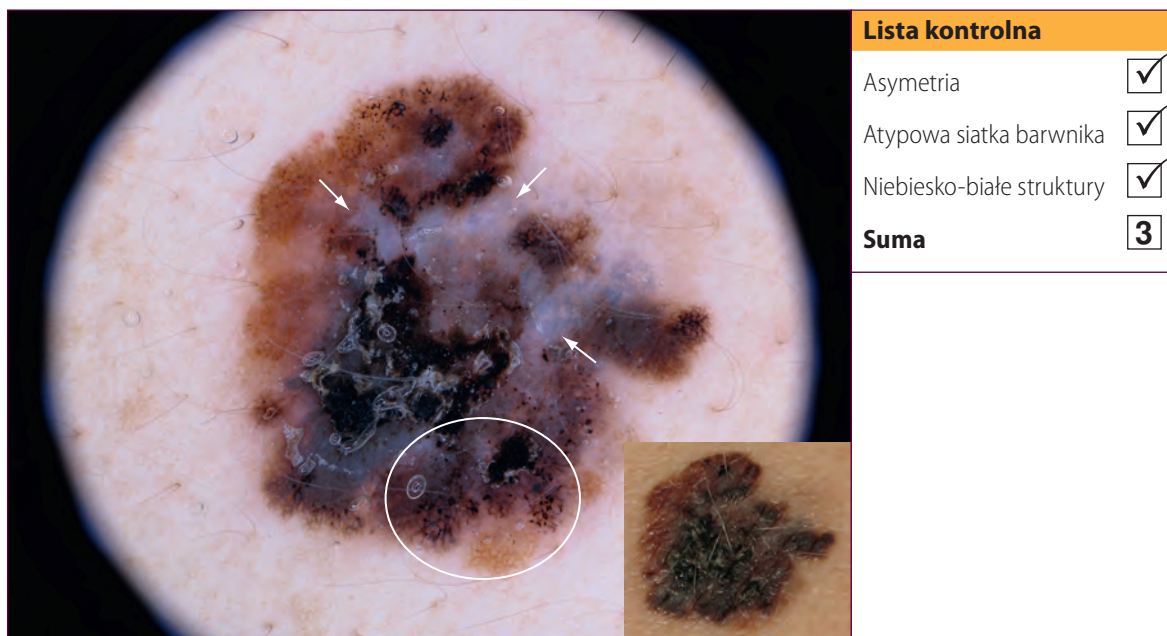
Lista kontrolna

Asymetria	☒
Atypowa siatka barwnika	☐
Niebiesko-białe struktury	☒
Suma	2

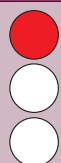
Rycina 4 Czerniak

Nawet początkujący dermoskopista rozpozna na tym zdjęciu asymetrię koloru oraz struktury. Asymetryczna zmiana barwnikowa wykazuje również obecność niebiesko-białych struktur (obszar zakreślony).

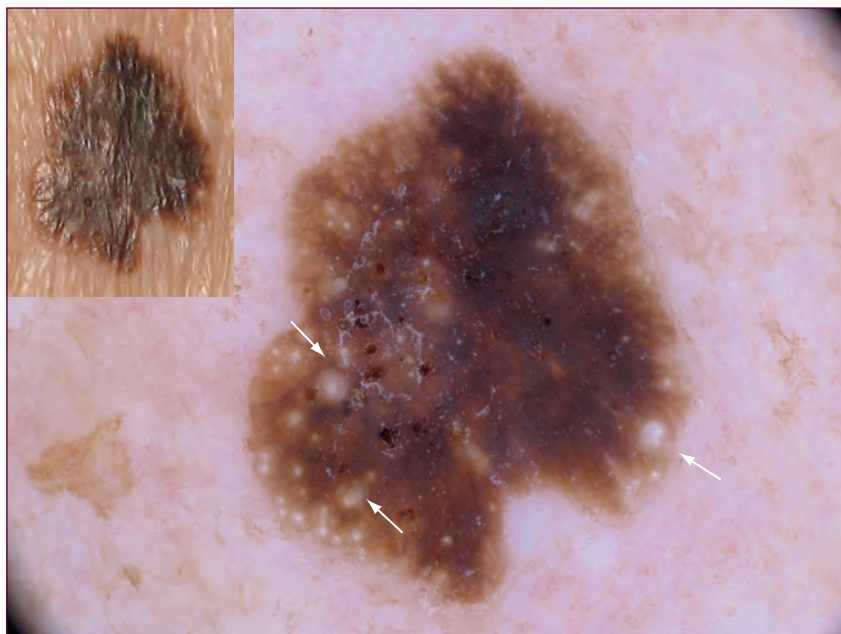
Rycina 5 Czerniak

Kolor i struktura zmiany w jej dolnej połowie nie stanowią lustrzanego odbicia górnej połowy; występuje asymetria. Widoczna jest atypowa siatka barwnika z pogrubiałymi i poprzerywanymi segmentami linijnymi (obszar zakreślony), występują również duże obszary zajęte przez struktury w kolorze niebiesko-białym (strzałki).

Rycina 6 Czerniak

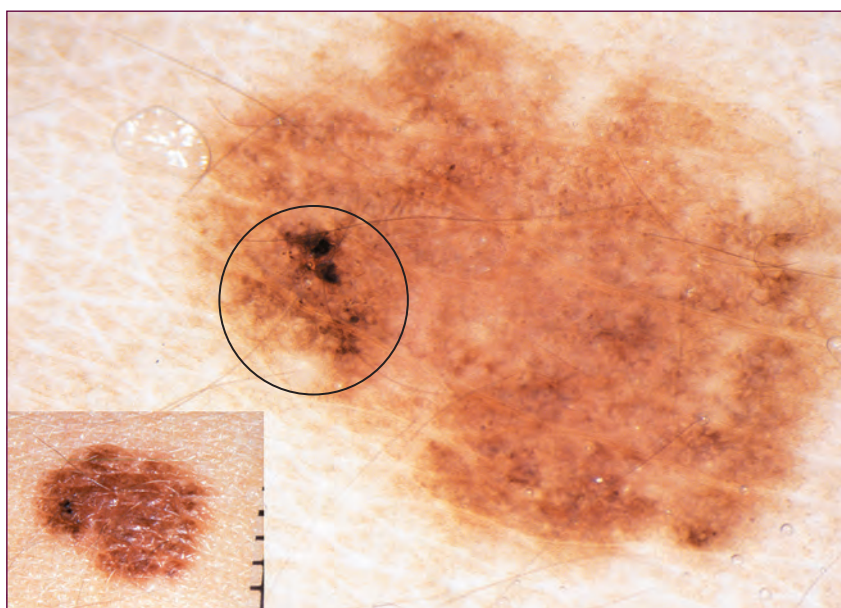
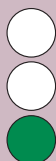
Kształt zmiany charakteryzuje się lekką asymetrią, asymetria struktury jest bardziej wyrażona, dlatego też należy zapalić czerwone światło. Nie występuje siatka barwnika, obecne są jednak liczne błyszczące pasma (określane również mianem struktur *chrysalis-like*) (strzałki) reprezentujące odmianę niebiesko-białych struktur.

Lista kontrolna

Asymetria	☒
Atypowa siatka barwnika	☐
Niebiesko-białe struktury	☐
Suma	1

Rycina 7 Rogowacenie łojotokowe (*Keratosis seborrhoica*)

Ognisko rogowacenia łojotokowego wykazuje znaczną asymetrię w zakresie koloru i struktury, jednak pozostałe dwa kryteria niezbędne do rozpoznania czerniaka nie występują. Jeżeli nie można stwierdzić obecności licznych torbieli przypominających prosaki (*milia*), nie można postawić rozpoznania rogowacenia łojotokowego, a zmianę należy usunąć chirurgicznie.

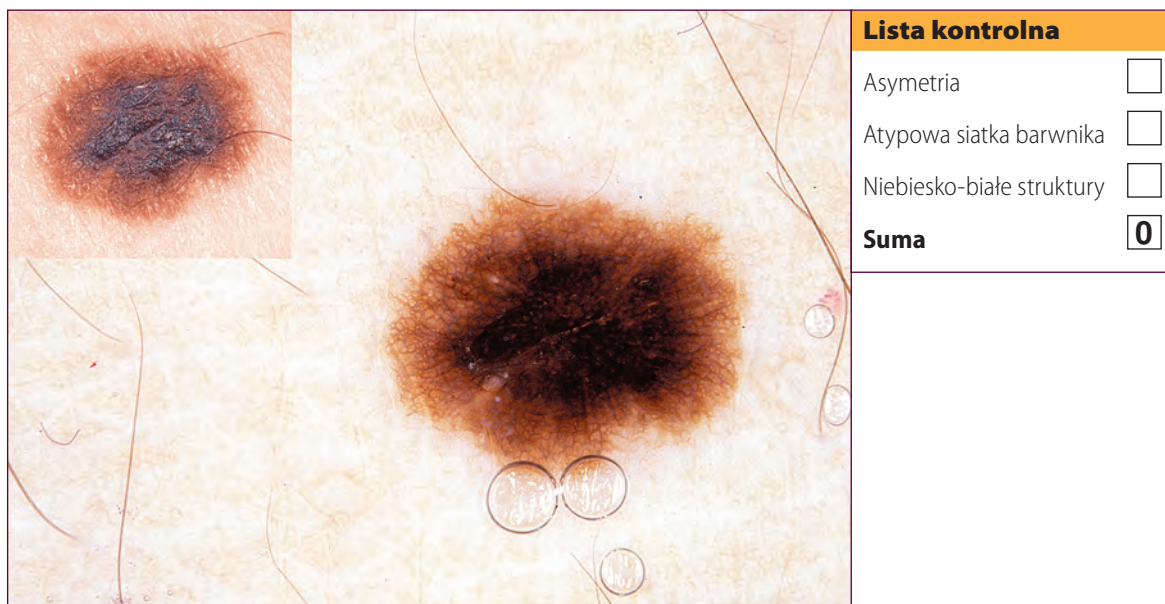
Lista kontrolna

Asymetria	☒
Atypowa siatka barwnika	☐
Niebiesko-białe struktury	☐
Suma	1

Rycina 8 Znamię

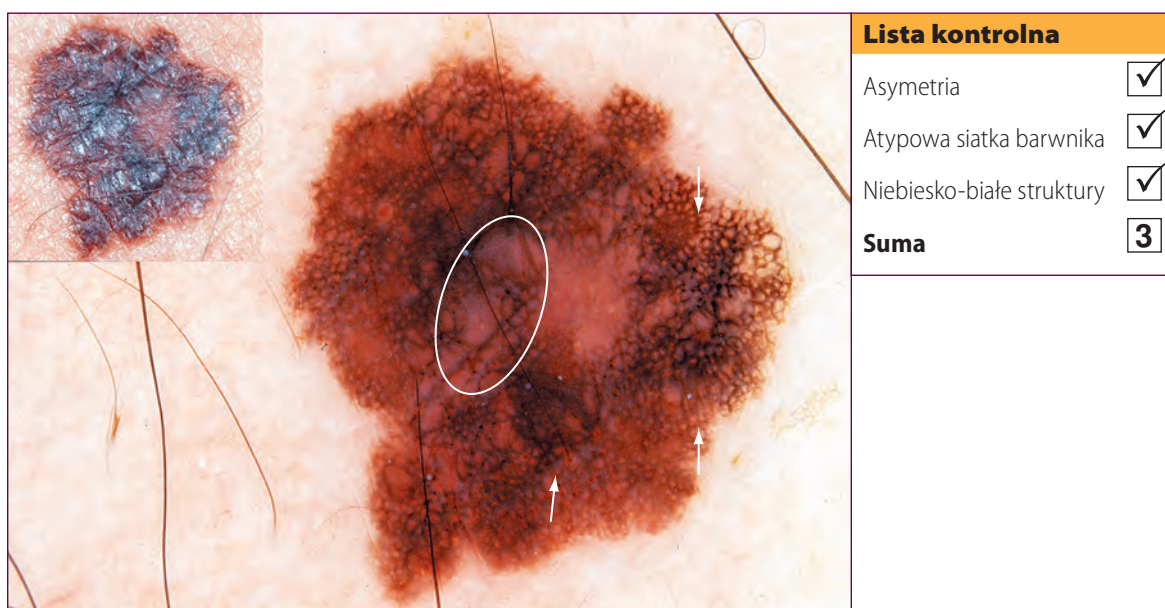
Niektóre czerniaki nie mają wyróżniających je cech, dlatego należy zachować daleko idącą ostrożność! Kolor i struktura w obrębie prawej połowy zmiany nie stanowią lustrzanego odbicia lewej połowy. Obecność nieregularnych czarnych plamek w lewym górnym rogu (obszar zakreślony) przyczynia się do asymetrii zmiany. Siatka barwnika oraz niebiesko-białe struktury nie są widoczne.

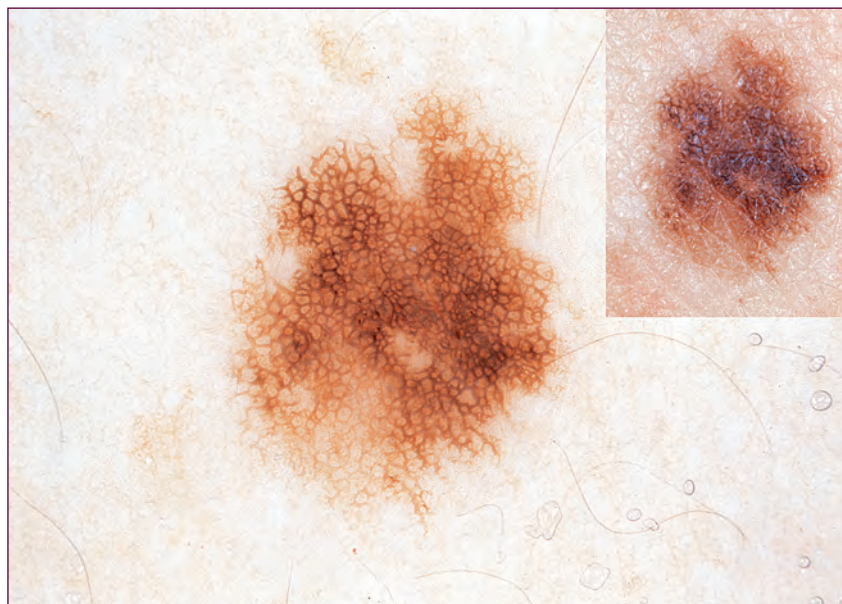
Rycina 9 Znamię

W razie wątpliwości zmianę barwnikową należy usunąć. Rosnące doświadczenie sprawia, że lekarz usuwa coraz mniej znamion podobnych do przedstawionego powyżej. Znamię to charakteryzuje się dużą symetrią oraz regularną siatką barwnika. Ciemne zabarwienie części środkowej nie zawsze jest objawem świadczącym o złośliwym charakterze zmiany. Nie stwierdza się obecności niebiesko-białych struktur.

Rycina 10 Czerniak

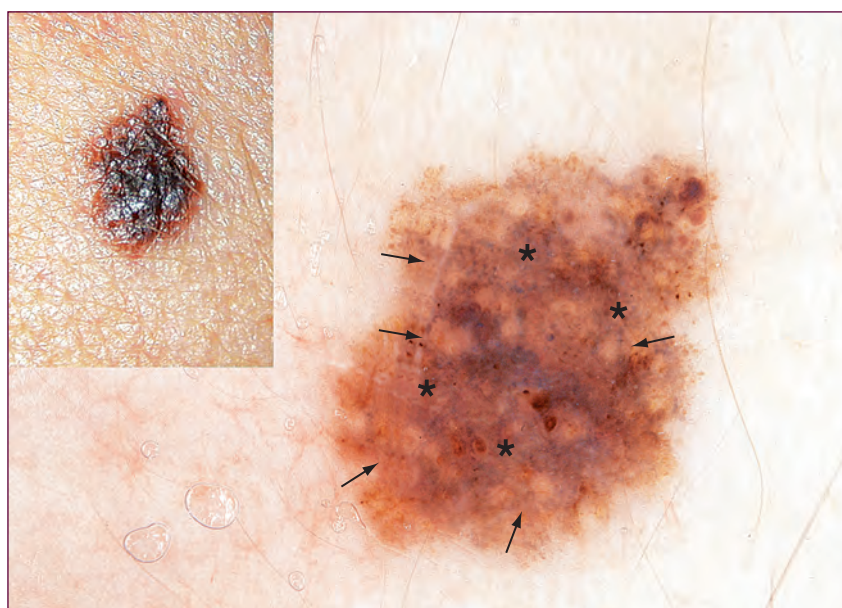
Przedstawiona zmiana jest oczywistym przykładem czerniaka. Spełnione są wszystkie kryteria diagnostyczne, oczywista jest asymetria koloru i struktury, wyraźna atypowa siatka barwnika (strzałki) oraz obecność niebiesko-białych struktur (obszar zakreślony).

Lista kontrolna

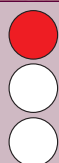
Asymetria	☒
Atypowa siatka barwnika	☐
Niebiesko-białe struktury	☐
Suma	1

Rycina 11 Znamię

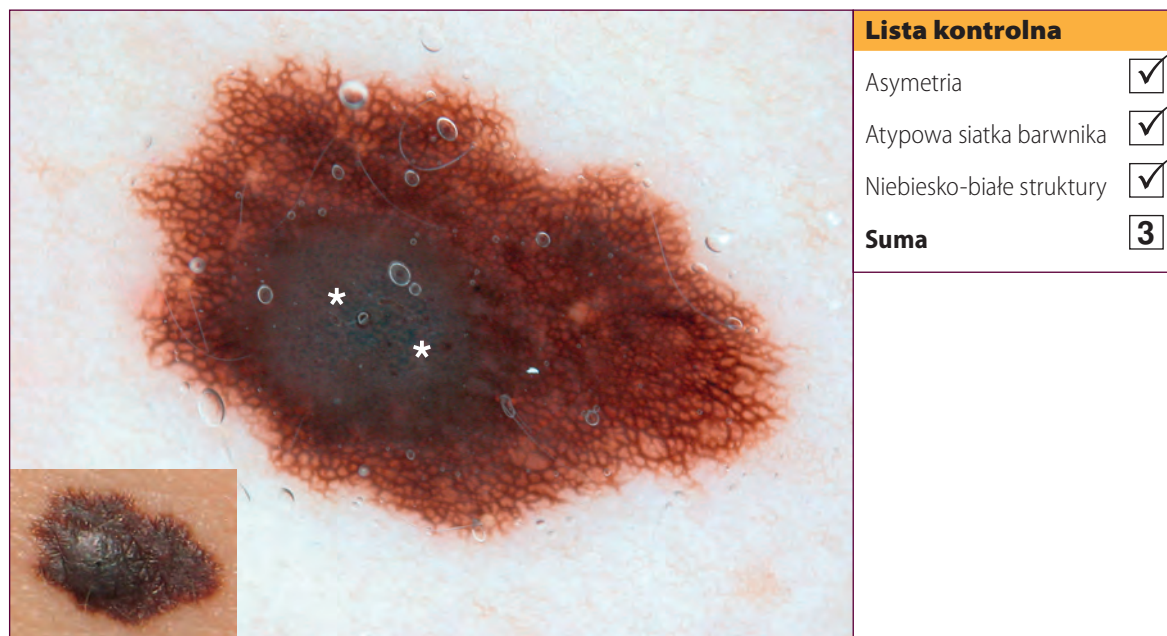
Reguła kliniczna ABCD mogłaby wprowadzić zamieszanie w przypadku tego niegroźnego znamienia. Obecna jest tu asymetria, a także typowa siatka barwnika, lecz nie występują niebiesko-białe struktury.

Lista kontrolna

Asymetria	☒
Atypowa siatka barwnika	☐
Niebiesko-białe struktury	☒
Suma	2

Rycina 12 Czerniak

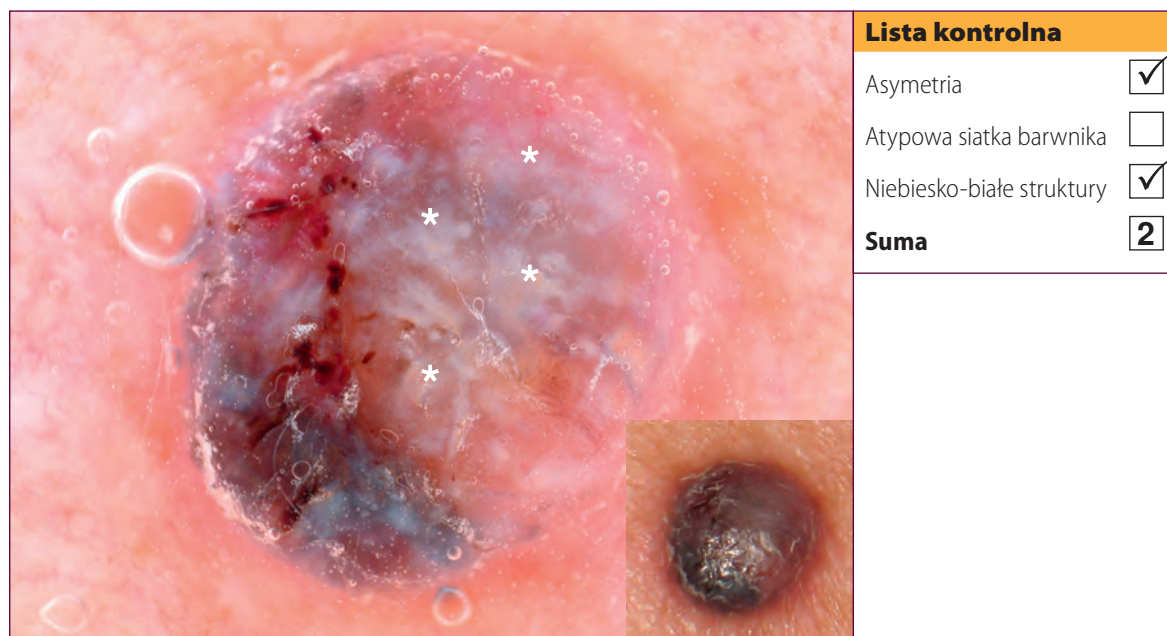
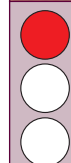
Żółtawe globule widoczne na tym zdjęciu nie są licznymi torbielami przypominającymi prosaki (*milium*), tak jak ma to miejsce w rogowaceniu łojotokowym. Są to ujścia przydatków skóry, obserwowane tylko w obrębie zmian na skórze głowy i szyi (strzałki). Widoczna jest lekka asymetria koloru i struktury, nie obserwuje się obecności siatki barwnika; w obrębie całej zmiany widoczne są niebiesko-białe struktury (gwiazdki).

Lista kontrolna

Asymetria	☒
Atypowa siatka barwnika	☒
Niebiesko-białe struktury	☒
Suma	3

Rycina 13 Czerniak

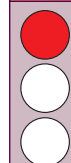
Powyższa zmiana zaczyna budzić niepokój, dopiero gdy zostanie zbadana za pomocą dermoskopu. Widoczna jest asymetria koloru i struktury, atypowa siatka barwnika oraz niebiesko-białe struktury (gwiazdki) pokrywające część zmiany.

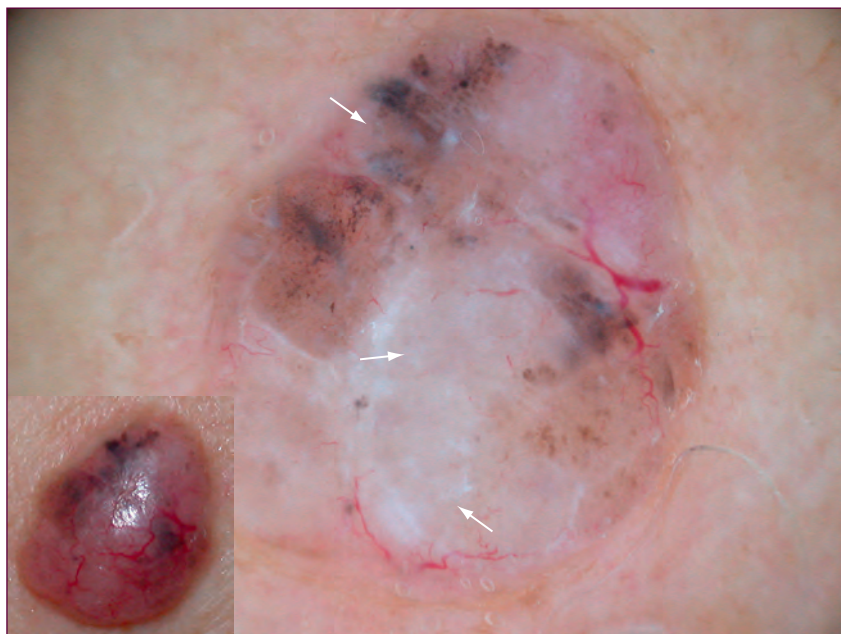
Lista kontrolna

Asymetria	☒
Atypowa siatka barwnika	☐
Niebiesko-białe struktury	☒
Suma	2

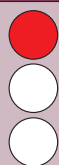
Rycina 14 Czerniak

Rozległe niebiesko-białe struktury (gwiazdki) stanowią pierwszą wskazówkę informującą o powadze zmiany. Uwagę zwraca szczególna asymetria koloru. Siatka barwnika jest nieobecna, widoczne są dobrze rozwinięte niebiesko-białe struktury.

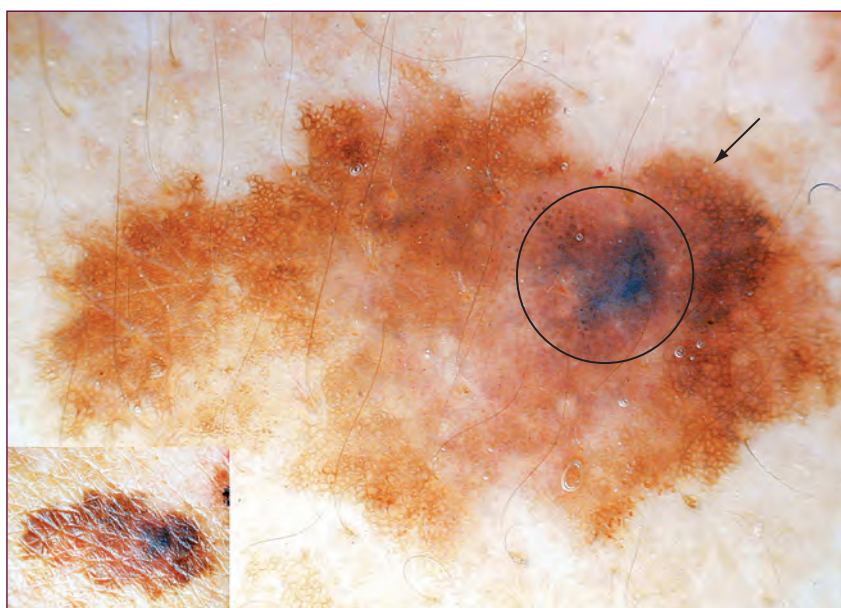

Lista kontrolna

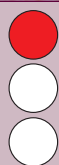
Asymetria	☒
Atypowa siatka barwnika	☐
Niebiesko-białe struktury	☒
Suma	2

Rycina 15 Rak podstawnocomórkowy

W zmianie obecne są wyraźne, rozgałęziające się naczynia, których obecność jest typowa dla guzkowej postaci raka podstawnocomórkowego. Widoczne są dwie cechy z listy kontrolnej: asymetria oraz niebiesko-białe struktury (strzałki). Nie występuje siatka barwnika.

Lista kontrolna

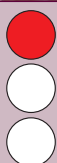
Asymetria	☒
Atypowa siatka barwnika	☒
Niebiesko-białe struktury	☒
Suma	3

Rycina 16 Czerniak

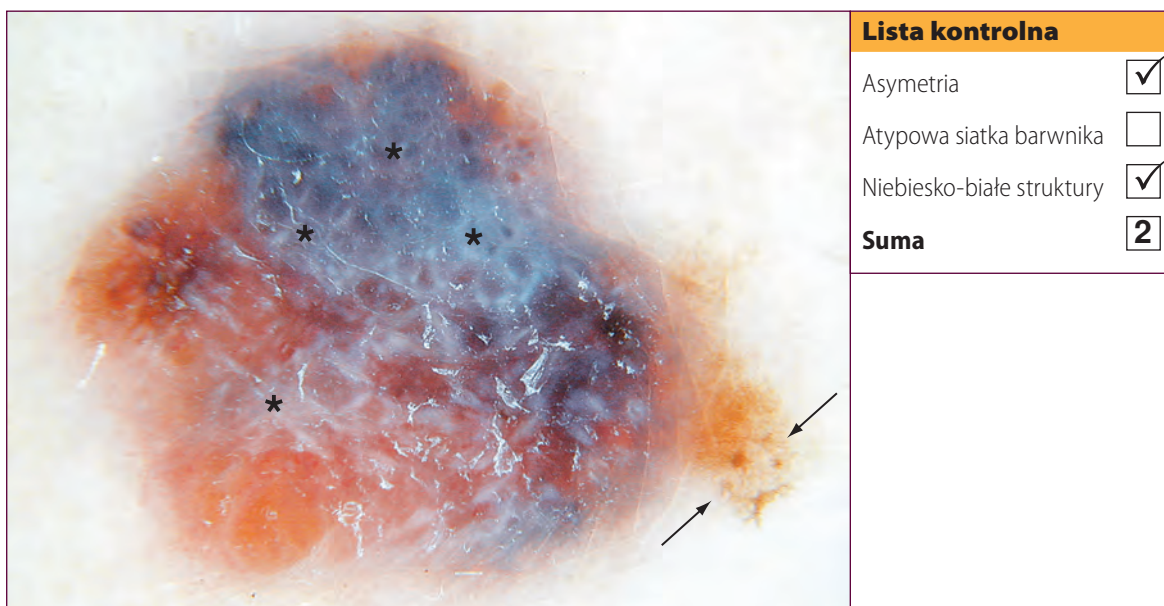
W obrębie zmiany widoczna jest wyraźna asymetria, jednak kwestia atypowości siatki barwnika w prawym górnym rogu zmiany (strzałka) pozostaje dyskusyjna. Niebiesko-białe struktury (obszar zakreślony) są wyraźnie widoczne. Nie ma wątpliwości, że zmiana wymaga usunięcia.

Lista kontrolna

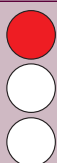
Asymetria	☒
Atypowa siatka barwnika	☐
Niebiesko-białe struktury	☒
Suma	2

Rycina 17 Rak podstawnocomórkowy

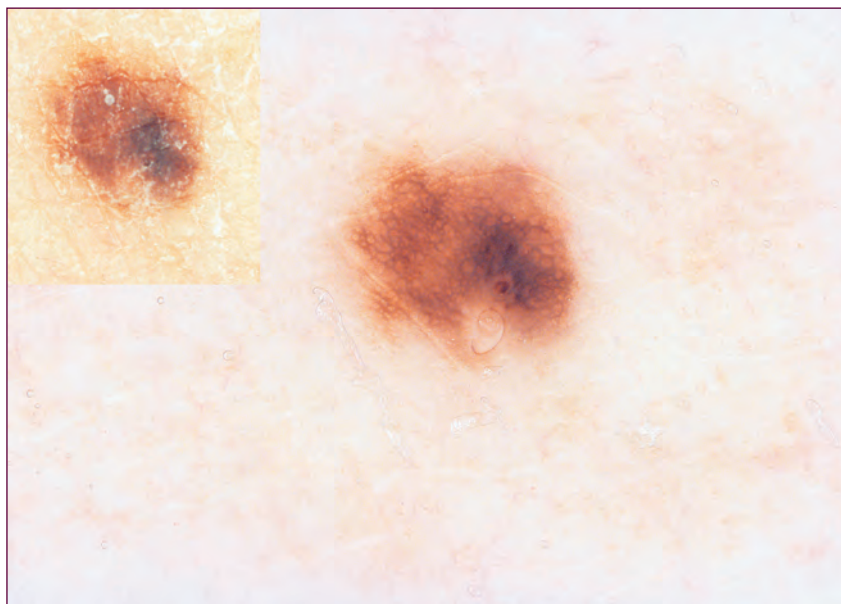
Niezwykły wygląd zmiany wskazuje na to, że powinna być ona jak najszybciej usunięta. Widoczna jest asymetria koloru i struktury; w obrębie całej zmiany zauważalne są delikatne niebiesko-białe struktury. Nie stwierdza się obecności siatki barwnika. Ponieważ spełnione są dwa kryteria z listy kontrolnej, zmiana wymaga usunięcia.

Lista kontrolna

Asymetria	☒
Atypowa siatka barwnika	☐
Niebiesko-białe struktury	☒
Suma	2

Rycina 18 Czerniak

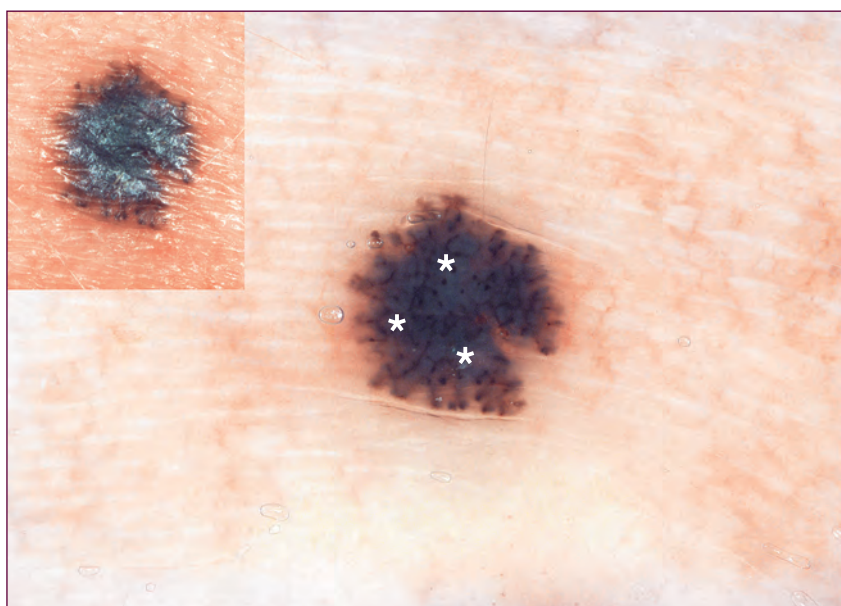
Powyższa zmiana bez wątpliwości nie jest zmianą łagodną. Czy jest to rak podstawnocomórkowy czy też czerniak? W jej obrębie stwierdza się istotną asymetrię koloru i struktury z obecnością wyróżniających się niebiesko-białych struktur (gwiazdki). Trudno określić, czy występuje siatka barwnika (strzałki).

Lista kontrolna

Asymetria	☒
Atypowa siatka barwnika	☐
Niebiesko-białe struktury	☐
Suma	1

Rycina 19 Znamię

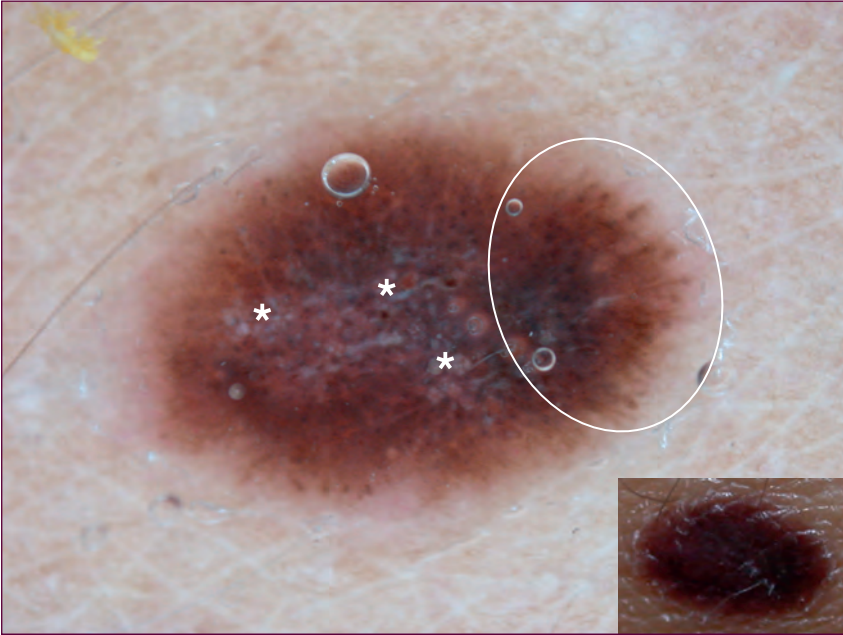
W trakcie badania dermoskopowego często stwierdza się obecność typowych łagodnych znamion. Plama w kolorze ciemnobrązowym nie ma istotnego znaczenia. Mimo że zauważalna jest lekka asymetria koloru i struktury, zmiana charakteryzuje się obecnością typowej siatki barwnika oraz brakiem nieostro odgraniczonych struktur w kolorze niebiesko-białym.

Lista kontrolna

Asymetria	☒
Atypowa siatka barwnika	☐
Niebiesko-białe struktury	☒
Suma	2

Rycina 20 Znamię

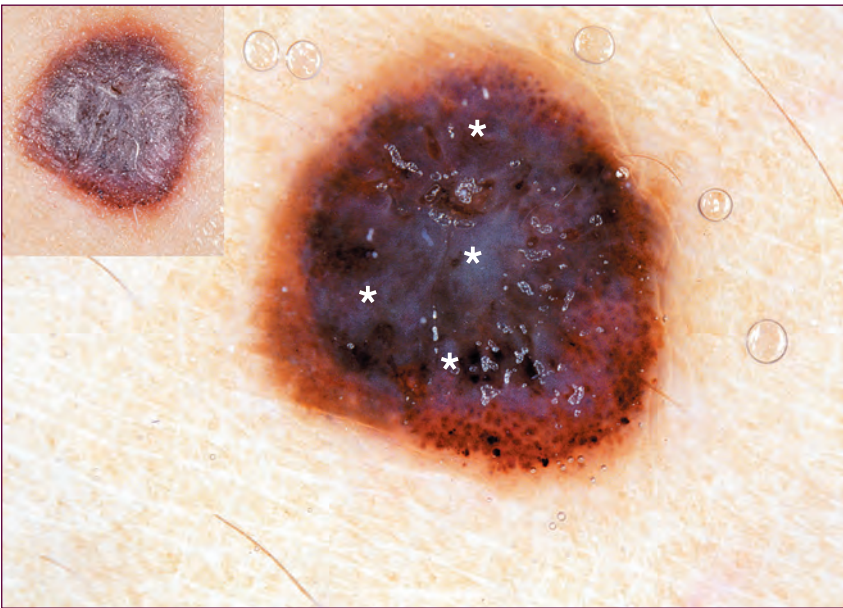
Wzór kryteriów widocznych w obrębie tego znamienia najczęściej spotykany jest w przypadku znamienia Spitz, jednak w rozpoznaniu różnicowym należy uwzględnić dysplastyczne znamię Clarka oraz czerniaka. Obecna jest lekka asymetria koloru i struktury. Siatka barwnika nie występuje, zauważalne są struktury w kolorze niebiesko-białym (gwiazdki). Lista kontrolna nie sprawdza się w odniesieniu do wszystkich zmian, dlatego podejmując decyzję o dalszym postępowaniu, należy uwzględnić wywiad medyczny oraz wiek pacjenta.

Lista kontrolna	
Asymetria	☒
Atypowa siatka barwnika	☒
Niebiesko-białe struktury	☒
Suma	3

Rycina 21 Zamię

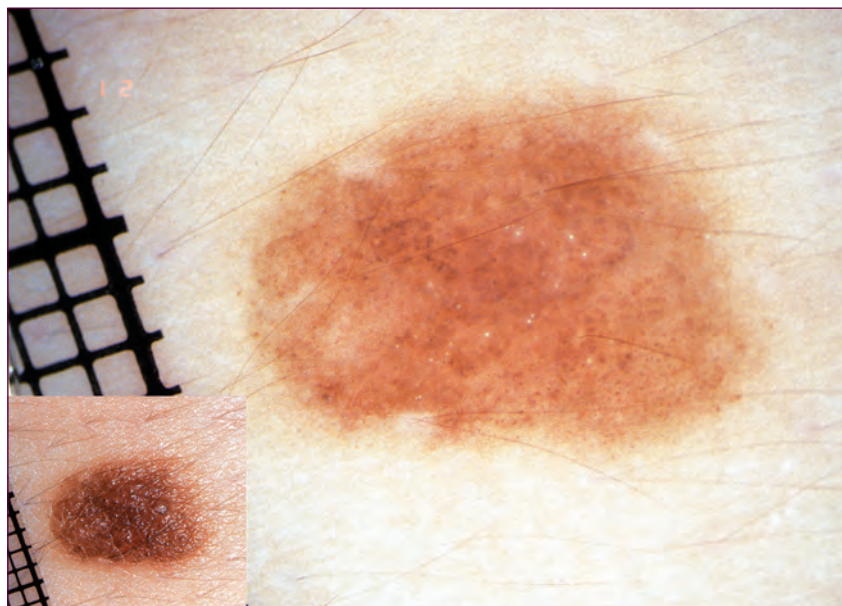
Zmiana przedstawia cechy typowe dla znamienia Spitz, tym razem z obecnością atypowej siatki barwnika (obszar zakreślony) oraz struktur w kolorze niebiesko-białym (gwiazdki).

Lista kontrolna	
Asymetria	☒
Atypowa siatka barwnika	☐
Niebiesko-białe struktury	☒
Suma	2

Rycina 22 Czerniak

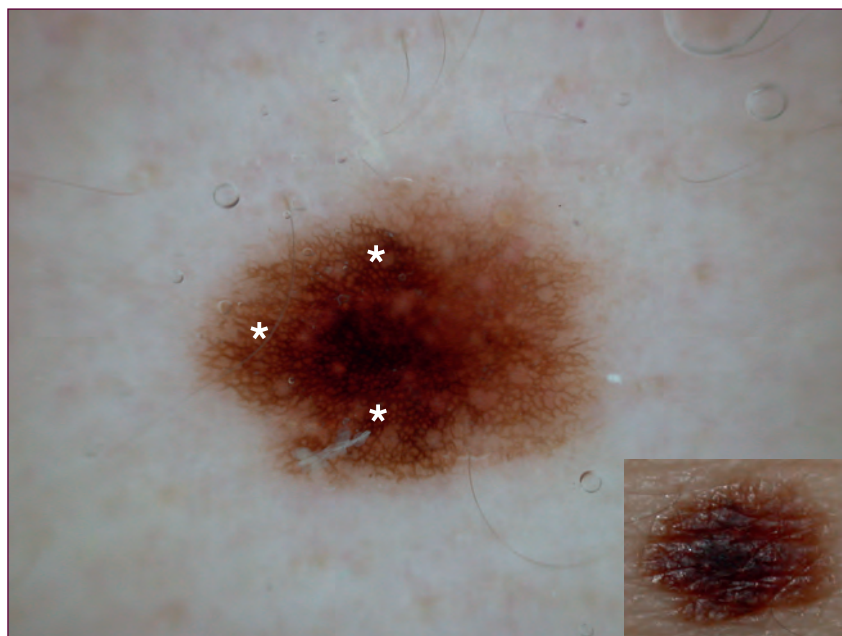
Ta niecharakterystyczna pod względem klinicznym zmiana ma niepokojący wygląd w obrazie dermoskopowym, z asymetrią koloru i struktury. Siatka barwnika nie występuje, widoczne są struktury w kolorze niebiesko-białym rozsiiane w obrębie całej zmiany (gwiazdki).

Lista kontrolna

Asymetria	☒
Atypowa siatka barwnika	☐
Niebiesko-białe struktury	☐
Suma	1

Rycina 23 Znamię

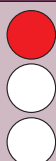
Powyższe znamię ma łagodny charakter w porównaniu z innymi zmianami przedstawionymi w tym rozdziale, charakteryzującymi się bardziej oczywistą asymetrią koloru i struktury, atypową siatką barwnika oraz obecnością struktur w kolorze niebiesko-białym. Widoczna jest tu lekka asymetria koloru i struktury, chociaż w naturze nigdy nie spotyka się 100% symetrii. Siatka barwnika oraz struktury w kolorze niebiesko-białym nie są obecne.

Lista kontrolna

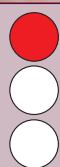
Asymetria	☒
Atypowa siatka barwnika	☒
Niebiesko-białe struktury	☐
Suma	2

Rycina 24 Znamię

W obrębie tej zmiany występują dwa kryteria z trzech wymienionych na liście kontrolnej, dlatego powinna ona zostać usunięta. Stwierdza się obecność lekkiej asymetrii oraz atypowej siatki barwnika pokrywającej lewą część zmiany (gwiazdki).

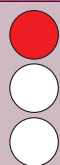

Lista kontrolna	
Asymetria	☒
Atypowa siatka barwnika	☒
Niebiesko-białe struktury	☒
Suma	3

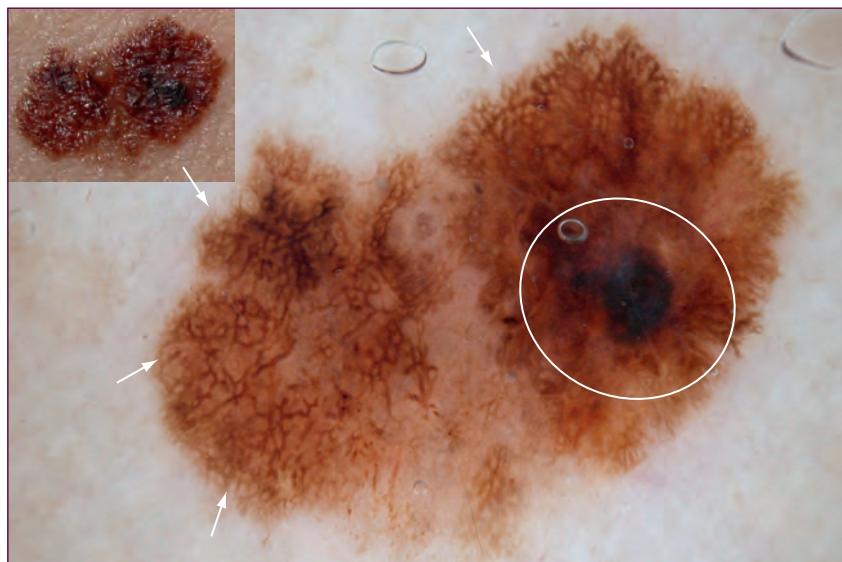
Rycina 25 Czerniak

Jest to ewidentny czerniak ze względu na uderzającą asymetrię koloru i struktury oraz obecność rozległych struktur w kolorze niebiesko-białym (gwiazdki). W prawej części zmiany widoczna jest atypowa siatka barwnika (obszar zakreślony).

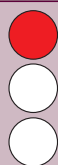
Lista kontrolna	
Asymetria	☒
Atypowa siatka barwnika	☐
Niebiesko-białe struktury	☒
Suma	2

Rycina 26 Rak podstawnokomórkowy

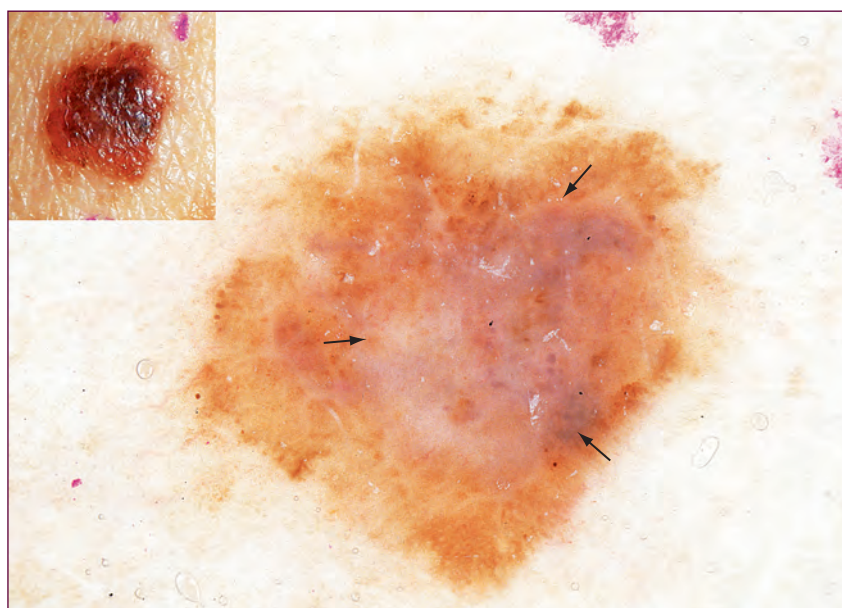
Przedstawiony powyżej nowotwór, w obrębie którego występują komórki barwnikowe, spełnia dwa kryteria z 3-punktowej listy kontrolnej. Zauważalna jest uderzająca asymetria. Siatka barwnika nie występuje, jednak obecnych jest kilka struktur w kolorze niebiesko-białym (gwiazdki).

Lista kontrolna

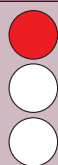
Asymetria	☒
Atypowa siatka barwnika	☒
Niebiesko-białe struktury	☒
Suma	3

Rycina 27 Czerniak

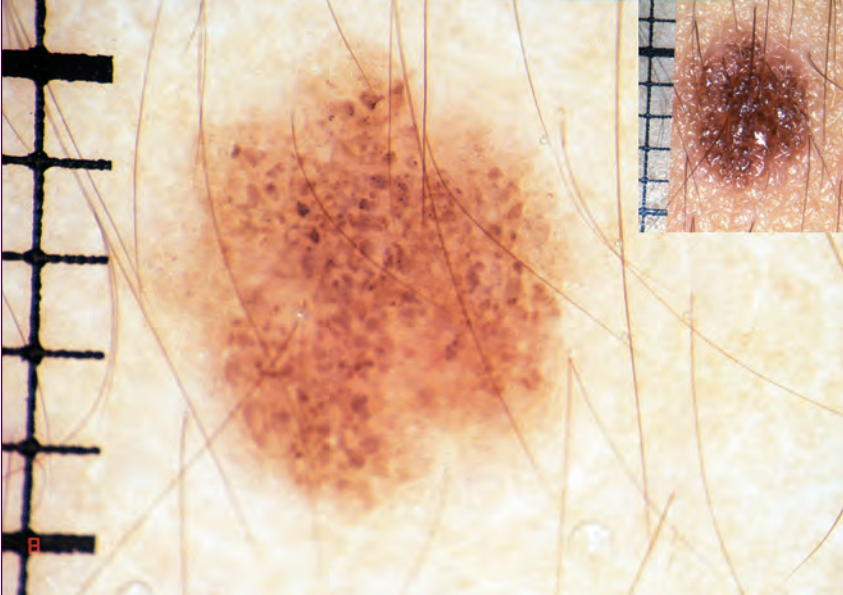
Powyższa zmiana spełnia wszystkie kryteria z 3-punktowej listy kontrolnej. Widoczna jest istotna asymetria koloru i struktury oraz dobrze rozwinięta atypowa siatka barwnika (strzałki). W prawej dolnej części zmiany można zaobserwować obecność struktur w kolorze niebiesko-białym (obszar zakreślony).

Lista kontrolna

Asymetria	☒
Atypowa siatka barwnika	☐
Niebiesko-białe struktury	☒
Sum	2

Rycina 28 Czerniak

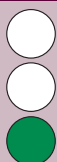
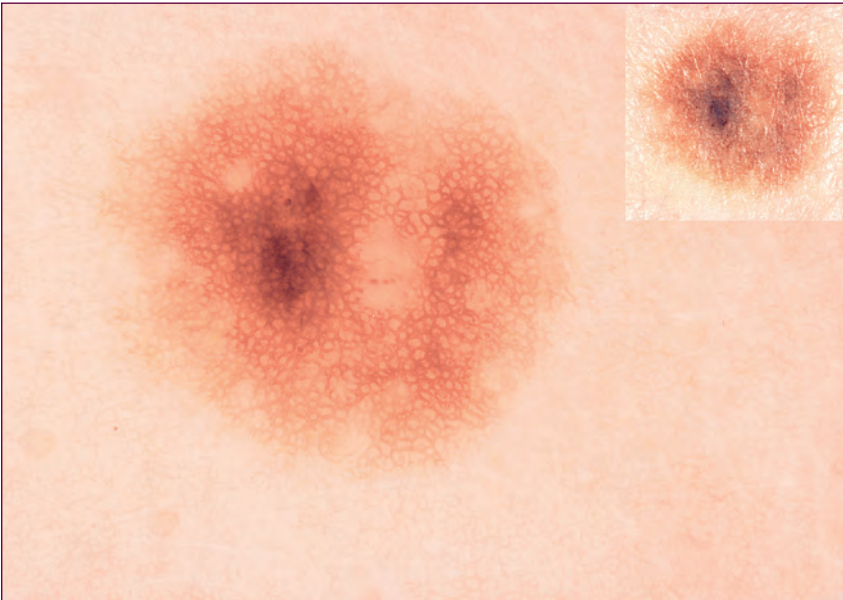
Istotna asymetria koloru i struktury spowodowana jest obecnością niebiesko-białych struktur zajmujących większą część zmiany (strzałki). Nie obserwuje się atypowej siatki barwnika.

Lista kontrolna	
Asymetria	☒
Atypowa siatka barwnika	☐
Niebiesko-białe struktury	☐
Suma	1

Rycina 29 Zamię

W obrębie tej zmiany występuje tylko jedno kryterium z listy kontrolnej, tak więc zamię ma charakter łagodny. Dolna połowa zmiany nie stanowi lustrzanego odbicia górnej połowy, co jest przyczyną nieznacznej asymetrii. Nie obserwuje się siatki barwnika ani niebiesko-białych struktur.

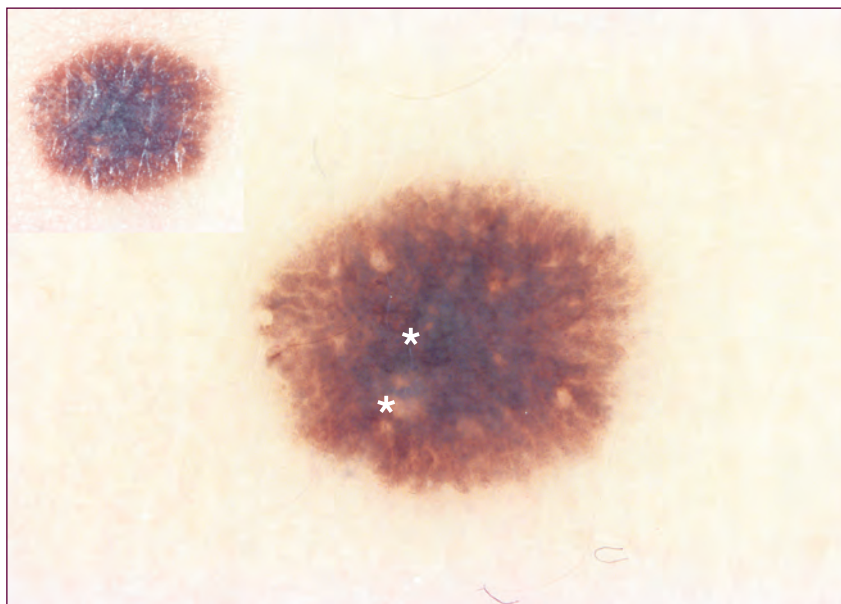

Lista kontrolna	
Asymetria	☒
Atypowa siatka barwnika	☐
Niebiesko-białe struktury	☐
Suma	1

Rycina 30 Zamię

Obecność jednego kryterium z 3-punktowej listy kontrolnej zazwyczaj nie jest wystarczająca do rozpoznania zmiany złośliwej. Zauważalna jest asymetria koloru i struktury – lewa strona zmiany nie stanowi lustrzanego odbicia prawej strony. Atypowa siatka barwnika oraz niebiesko-białe struktury nie występują.

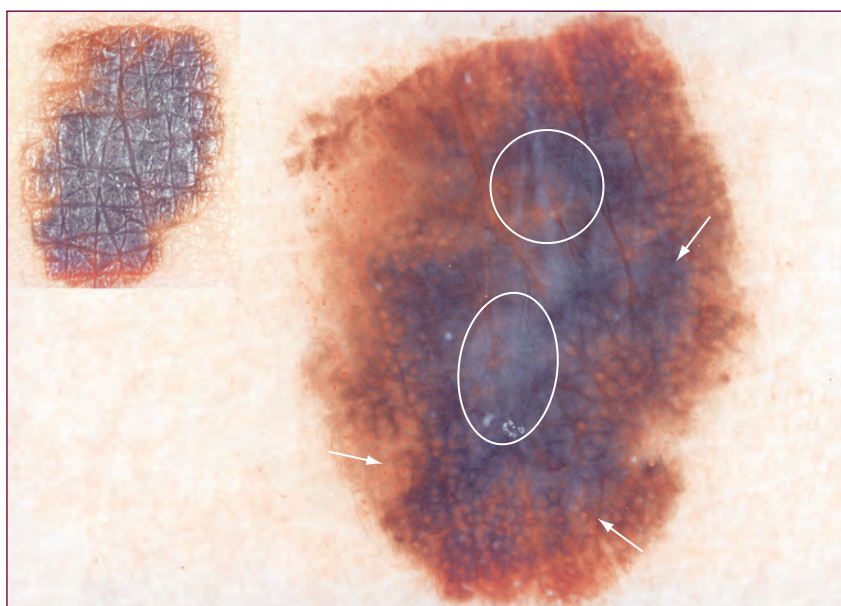

Lista kontrolna

Asymetria	☐
Atypowa siatka barwnika	☐
Niebiesko-białe struktury	☒
Suma	1

Rycina 31 Znamię

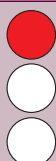
Powyższa zmiana nastęrcza trudności interpretacyjne. Wprawdzie spełnione jest tylko jedno kryterium z listy kontrolnej, ogólny jej wygląd może budzić podejrzenie czerniaka. Zmiana jest symetryczna i nie posiada siatki barwnika. Niebiesko-białe struktury w części środkowej są tak subtelne, że ich wykrycie może sprawiać trudności (gwiazdki).

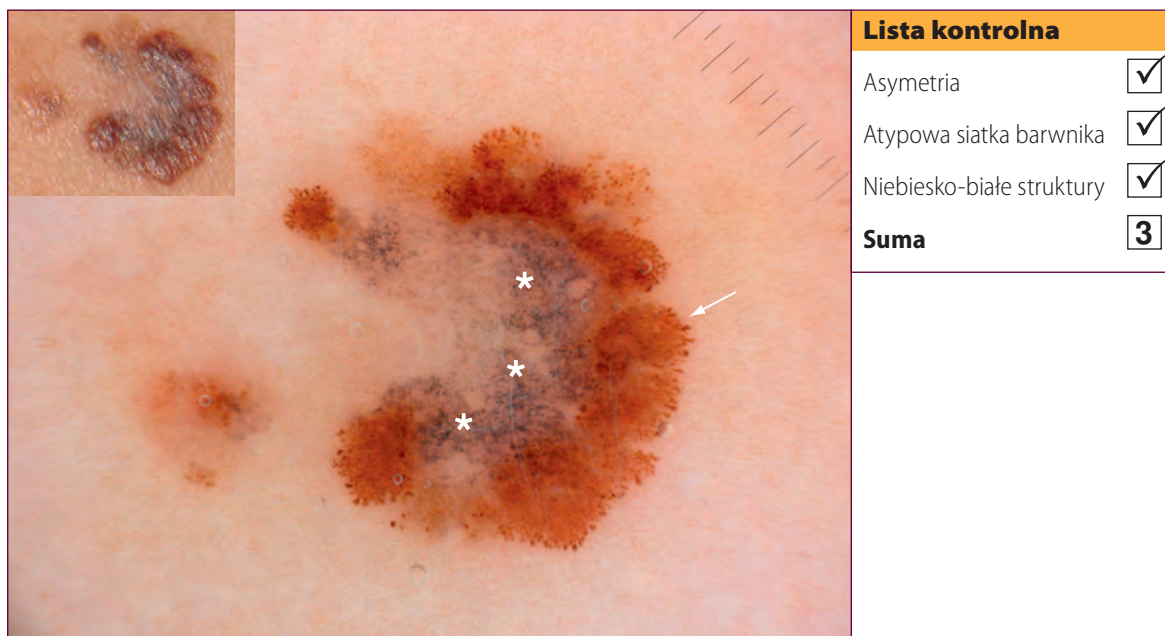
Lista kontrolna

Asymetria	☒
Atypowa siatka barwnika	☒
Niebiesko-białe struktury	☒
Suma	3

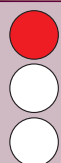
Rycina 32 Czerniak

Obecne są wszystkie kryteria z listy kontrolnej, co potęguje wrażenie, że powyższa zmiana jest czerniakiem. Kontury zmiany są wprawdzie symetryczne, jednak obecna jest asymetria koloru i struktury. W centralnej części zmiany występuje wyraźna, pogrubiona siatka barwnika (strzałki) z niewielkimi ogniskami niebiesko-białych struktur (obszar zakreślony). Ta wczesna postać czerniaka mogłaby zostać niezauważona, gdyby nie zastosowano badania dermoskopowego.

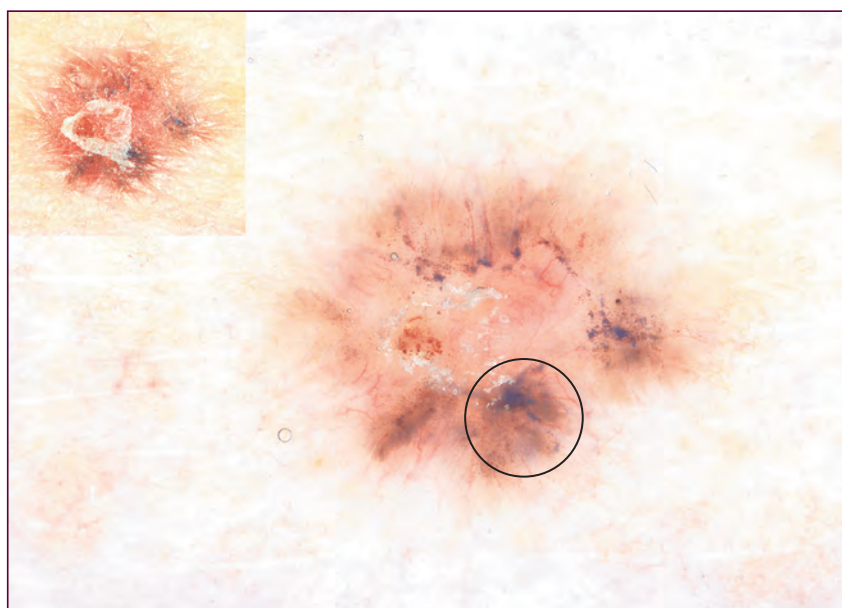

Lista kontrolna

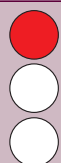
Asymetria	☒
Atypowa siatka barwnika	☒
Niebiesko-białe struktury	☒
Suma	3

Rycina 33 Czerniak

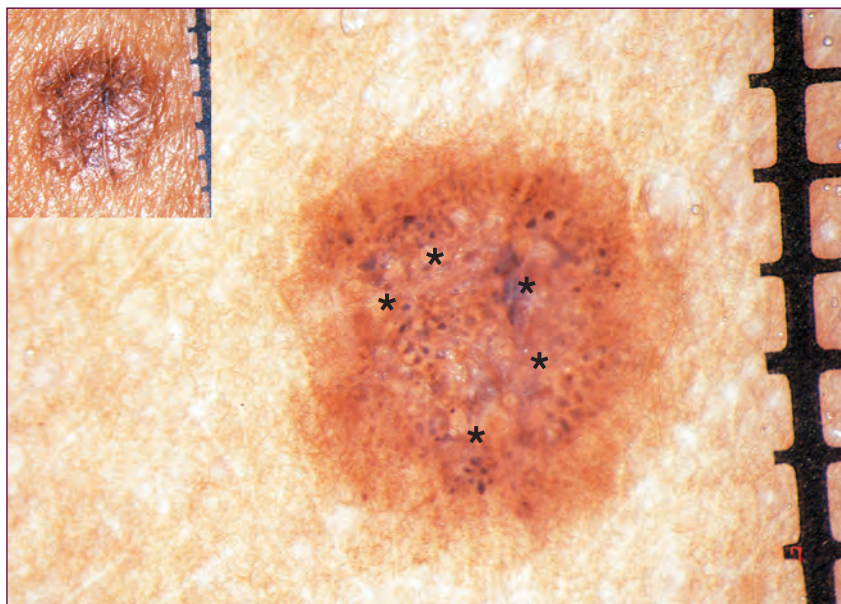
Powyższa zmiana spełnia wszystkie trzy kryteria z listy kontrolnej i nawet początkujący dermoskopista rozpozna w niej czerniaka. Widoczna jest uderzająca asymetria koloru i struktury oraz strefy z atypową siatką barwnika (strzałki). Występują również wyraźnie odgraniczone obszary wykazujące obecność innej odmiany niebiesko-białych struktur – *peppering* (gwiazdki).

Lista kontrolna

Asymetria	☒
Atypowa siatka barwnika	☐
Niebiesko-białe struktury	☒
Suma	2

Rycina 34 Rak podstawnokomórkowy

Dolna połowa tej zmiany nie stanowi lustrzanego odbicia jej górnej połowy, a prawa strona nie jest lustrzanym obrazem lewej połowy, dlatego też zmiana ta jest asymetryczna. Nie stwierdza się obecności siatki barwnika, występują jednak liczne niebiesko-białe struktury (obszar zakreślony). Jeżeli spełnione są dwa kryteria z listy kontrolnej, zmiana powinna zostać usunięta.

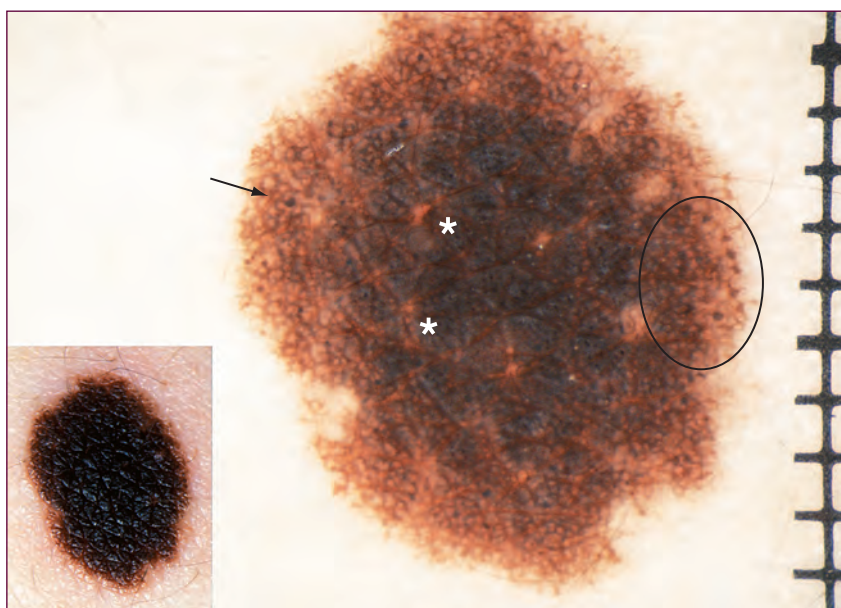

Lista kontrolna

Asymetria	☒
Atypowa siatka barwnika	☐
Niebiesko-białe struktury	☒
Suma	2

Rycina 35 Znamię

Pomimo istotnej asymetrii koloru i struktury, przedstawione powyżej znamię jest łagodne. Nie występuje siatka barwnika, obecne są natomiast niebiesko-białe struktury (gwiazdki). Zmiana spełnia dwa kryteria, co oznacza, że należy ją usunąć lub pokazać bardziej doświadczonemu dermoskopię.

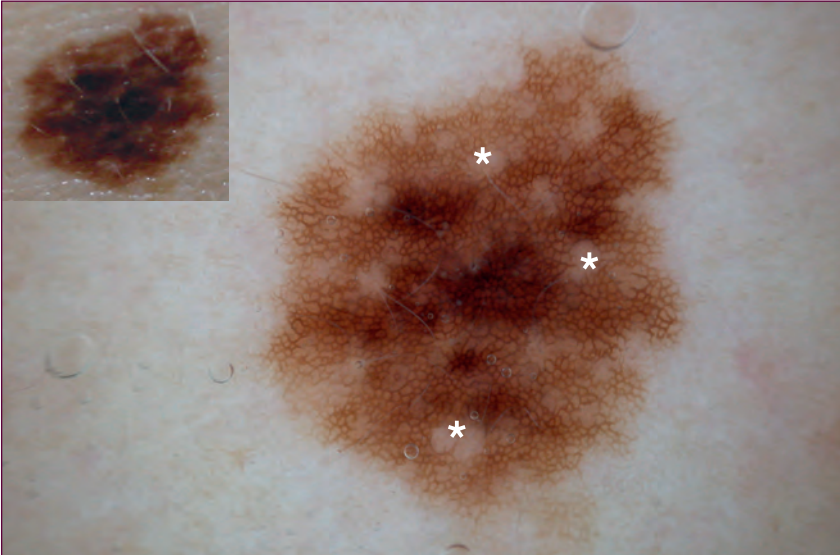

Lista kontrolna

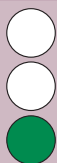
Asymetria	☒
Atypowa siatka barwnika	☒
Niebiesko-białe struktury	☒
Suma	3

Rycina 36 Znamię

Przedstawione znamię jest trudne do zdiagnozowania, ponieważ wszystkie trzy kryteria są bardzo subtelne. W lewej części zmiany występuje atypowa siatka barwnika (strzałka), a po jej prawej stronie obecne są globule (obszar zakreślony), dlatego też zmiana jest asymetryczna. W jej obrębie można również zaobserwować obecność niebiesko-białych struktur (gwiazdki).

Lista kontrolna	
Asymetria	☒
Atypowa siatka barwnika	☐
Niebiesko-białe struktury	☐
Suma	1

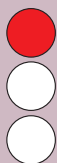

Rycina 37 Zmianę

Przedstawiona powyżej zmiana charakteryzuje się lekką asymetrią i obecnością typowej siatki barwnika. Nie należy mylić wieloogniskowych odbarwień (gwiazdki) z białym kolorem, który jest charakterystyczny dla niebiesko-białych struktur.

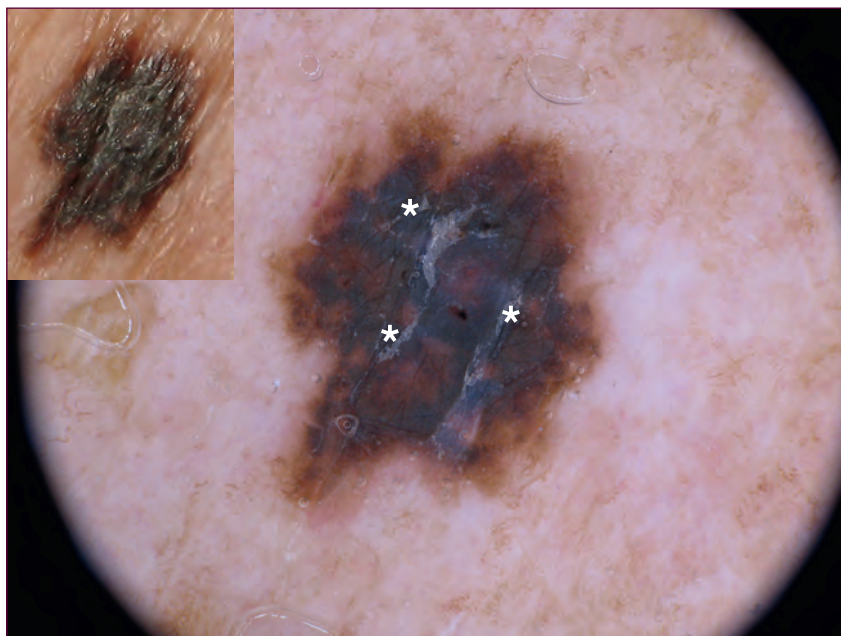

Lista kontrolna	
Asymetria	☒
Atypowa siatka barwnika	☒
Niebiesko-białe struktury	☒
Suma	3

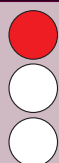

Rycina 38 Czerniak

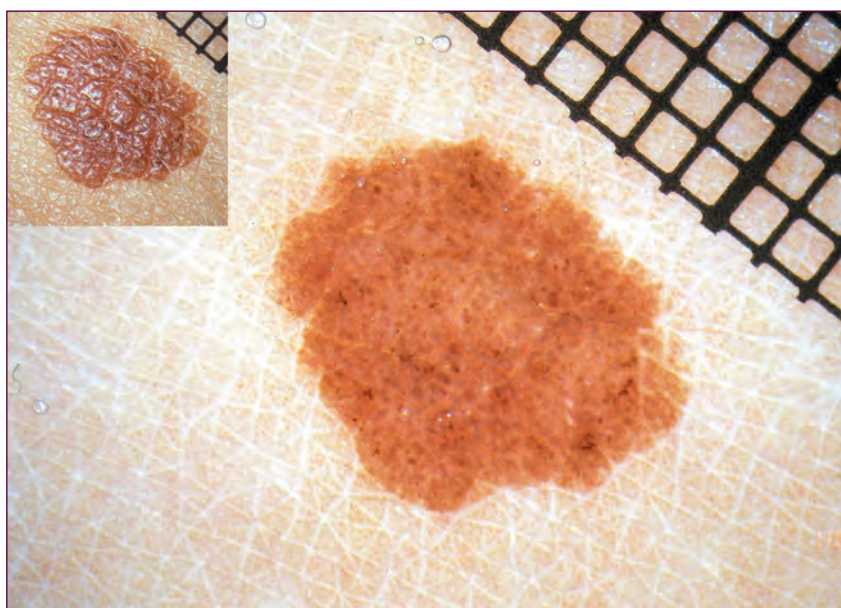
Ogniska czerniaków o niewielkiej grubości zazwyczaj spełniają wszystkie kryteria z listy kontrolnej, tak jak to jest na powyższym przykładzie. Widoczna jest asymetria koloru i struktury oraz nieliczne ogniska (strzałki) atypowej siatki barwnika. W części środkowej występują niebiesko-białe struktury (gwiazdki). W dermoskopowej diagnostyce różnicowej należy uwzględnić zmianę dysplastyczną oraz przedinwazyjną postać czerniaka (*melanoma in situ*).

Lista kontrolna

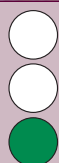
Asymetria	☒
Atypowa siatka barwnika	☐
Niebiesko-białe struktury	☒
Suma	2

Rycina 39 Czerniak

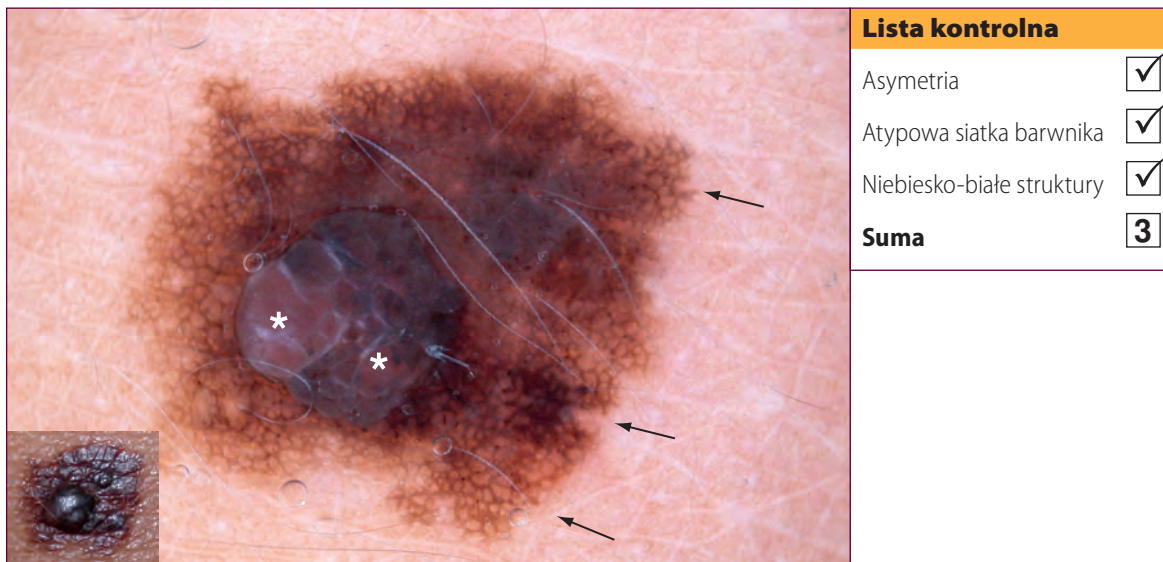
Przedstawione powyżej ciemne znamię budzi niepokój. Widoczna jest asymetria kształtu oraz liczne łączące się ze sobą niebiesko-białe struktury rozsiane w obrębie całej zmiany (gwiazdki). Obecne są dwa dobrze rozwinięte kryteria z listy kontrolnej, zatem czerniak ten nie zostanie błędnie zdiagnozowany, jeżeli zastosuje się 3-punktową listę kontrolną.

Lista kontrolna

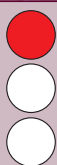
Asymetria	☐
Atypowa siatka barwnika	☐
Niebiesko-białe struktury	☐
Suma	0

Rycina 40 Znamię

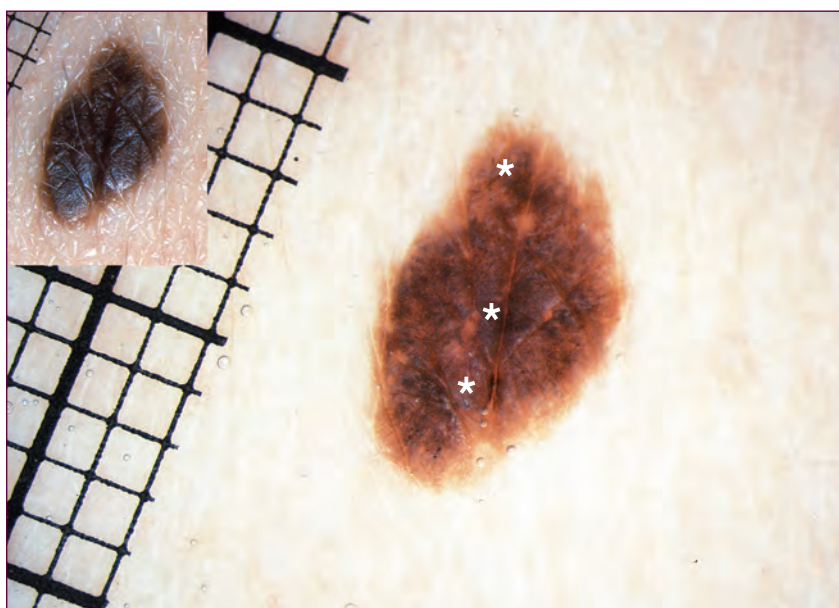
W obrębie tej zmiany kryteria nie są tak wyraźne jak w przypadku czerniaków przedstawionych w tym rozdziale. Nie obserwuje się obecności niebiesko-białych struktur.

Lista kontrolna

Asymetria	☒
Atypowa siatka barwnika	☒
Niebiesko-białe struktury	☒
Suma	3

Rycina 41 Czerniak

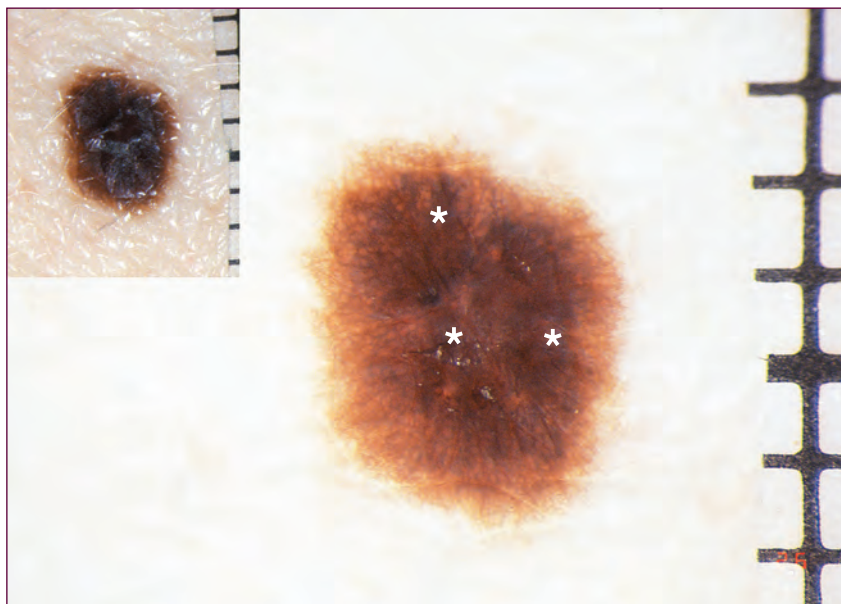
Powyższy przykład to bez wątpienia czerniak spełniający wszystkie kryteria 3-punktowej listy kontrolnej. Widoczna jest uderzająca asymetria koloru i struktury. Kilka stref wykazuje odchylenia w zakresie morfologii, polegające na obecności atypowej siatki barwnika (strzałki). W lokalizacji przyśrodkowej można zauważyć obecność wyraźnych struktur w kolorze niebiesko-białym (gwiazdki). Zawsze należy niezwykle uważnie identyfikować kryteria diagnostyczne występujące w obrębie zmiany barwnikowej.

Lista kontrolna

Asymetria	☐
Atypowa siatka barwnika	☐
Niebiesko-białe struktury	☒
Suma	1

Rycina 42 Znamię

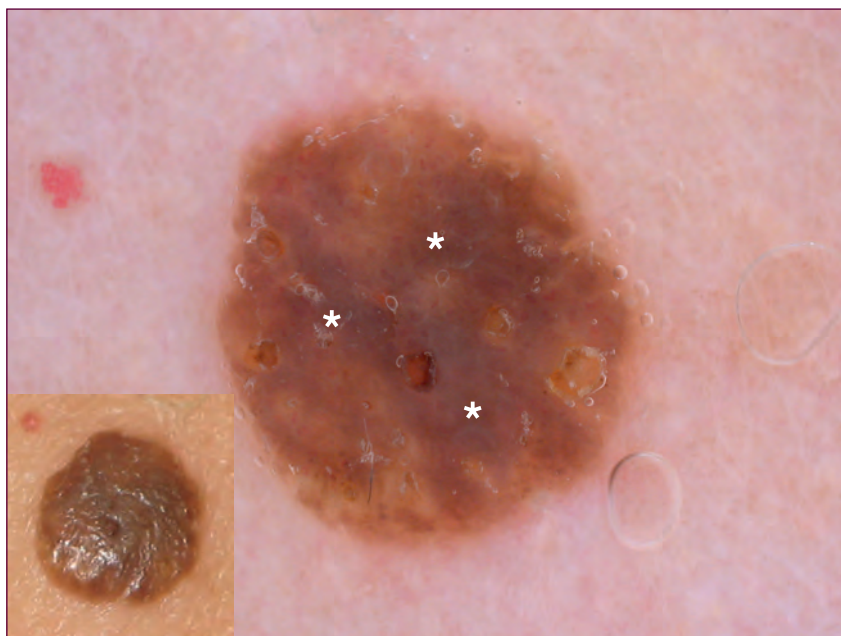
W obrębie zmiany widoczne są liczne ogniska struktur w kolorze niebiesko-białym (gwiazdki). Nie występuje atypowa siatka barwnika. Wprawdzie suma punktów z listy kontrolnej wynosi 1, jednak ciemny kolor zmiany oraz obecność struktur w kolorze niebiesko-białym budzą niepokój. Mimo że ostatecznie było to znamię o niskim stopniu ryzyka, zawsze lepiej jest usuwać wszelkie zmiany znajdujące się na pograniczu strefy bezpieczeństwa. Wzrastające doświadczenie lekarza sprawia, że maleje liczba podobnych znamion barwnikowych zakwalifikowanych przez niego do usunięcia.

Lista kontrolna

Asymetria	☐
Atypowa siatka barwnika	☐
Niebiesko-białe struktury	☒
Suma	1

Rycina 43 Znamię

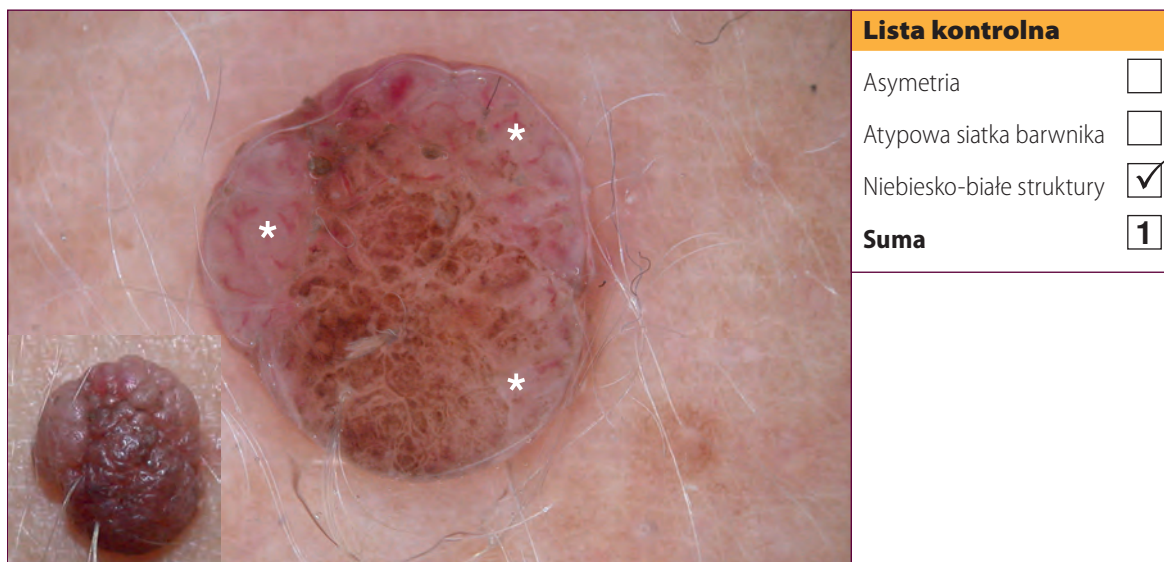
Dla powyższej zmiany barwnikowej można by uzyskać sumę 2 punktów, pod warunkiem że zostałaby ona oceniona jako asymetryczna. Zmiana ta jest podobna do zmiany z ryciny 42. Siatka barwnika jest typowa, dlatego też nie jest punktowana. Obecne są liczne ogniska struktur w kolorze niebiesko-białym (gwiazdki).

Lista kontrolna

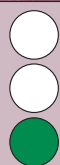
Asymetria	☒
Atypowa siatka barwnika	☐
Niebiesko-białe struktury	☒
Suma	2

Rycina 44 Rogowacenie łojotokowe

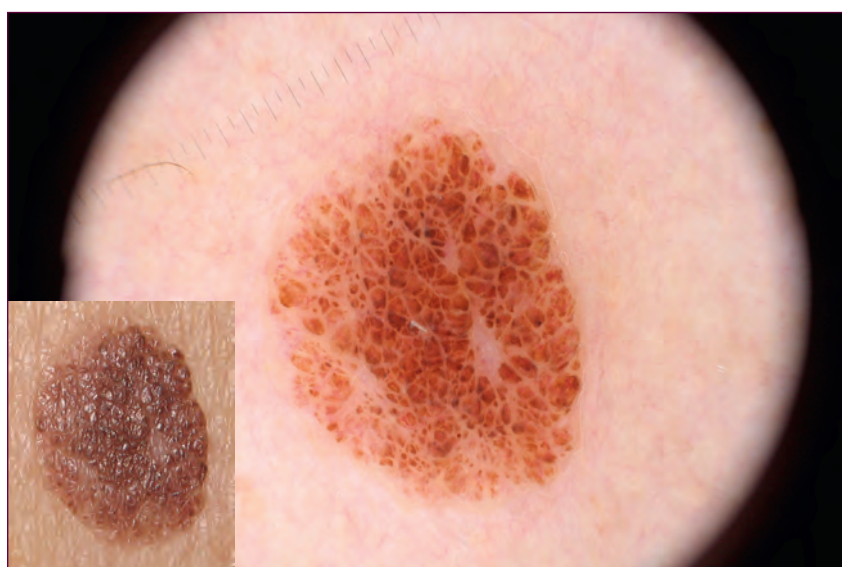
Zgodnie z kryteriami listy kontrolnej powyższa zmiana jest oceniana jako dwupunktowa. Widoczne są delikatne asymetrie koloru i struktury oraz nieliczne obszary struktur w kolorze niebiesko-białym (gwiazdki). Siatka barwnika jest nieobecna. Po ustaleniu takiego rozpoznania lekarz mający małe doświadczenie w zakresie dermoskopii powinien to znamię usunąć, chociaż od każdej reguły istnieją wyjątki. Rosnące doświadczenie pozwoli klinicyście rozpoznać w tego typu zmianach rogowacenie łojotokowe (*keratosis seborrhoica*).

Lista kontrolna

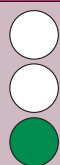
Asymetria	☐
Atypowa siatka barwnika	☐
Niebiesko-białe struktury	☒
Suma	1

Rycina 45 Znamię

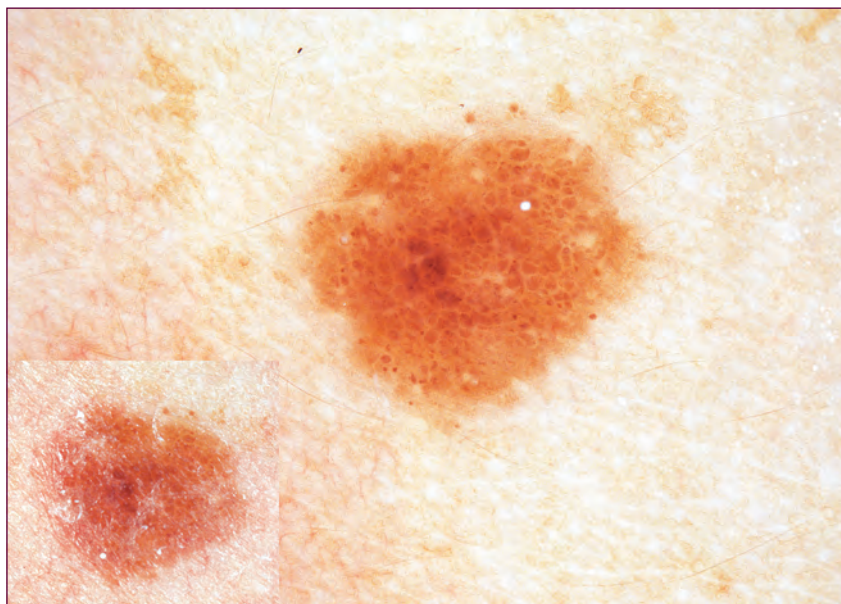
Powyższa zmiana została oceniona na podstawie listy kontrolnej jako jednopunktowa. Jest ona względnie symetryczna i nie wykazuje obecności siatki barwnika. Struktury o zabarwieniu niebiesko-białym (gwiazdki), w tym przypadku zabarwione jedynie na biało, są wyraźnie widoczne. Powyższa zmiana może być potencjalnie trudna do jednoznacznego zdiagnozowania na podstawie 3-punktowej listy kontrolnej, ponieważ w obrazie dermoskopowym guzkowa postać raka podstawnkomórkowego przypomina znamiona skórne, szczególnie gdy struktury naczyniowe nie są dokładnie zbadane.

Lista kontrolna

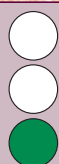
Asymetria	☒
Atypowa siatka barwnika	☐
Niebiesko-białe struktury	☐
Suma	1

Rycina 46 Znamię

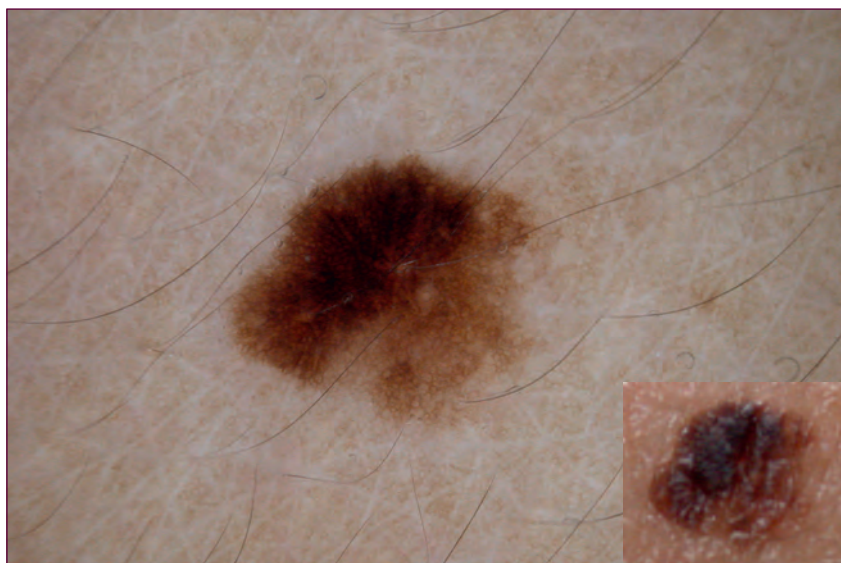
Jest to kolejny przykład znamienia trudnego do oceny dla początkujących dermoskopistów, ponieważ suma punktów dla tej zmiany według listy kontrolnej może wynosić 1 lub 2. Zawsze należy pamiętać o tym, że jeżeli zmiana może należeć do grupy wysokiego ryzyka, należy ją usunąć lub dokładnie obserwować. W obrazie dermoskopowym widoczna jest lekka asymetria struktur (globule), ale brakuje siatki barwnika. Obecność bardzo subtelnych struktur o białawym zabarwieniu może być interpretowana jako struktury o zabarwieniu niebiesko-białym.

Lista kontrolna

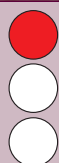
Asymetria	☒
Atypowa siatka barwnika	☐
Niebiesko-białe struktury	☐
Suma	1

Rycina 47 Znamię

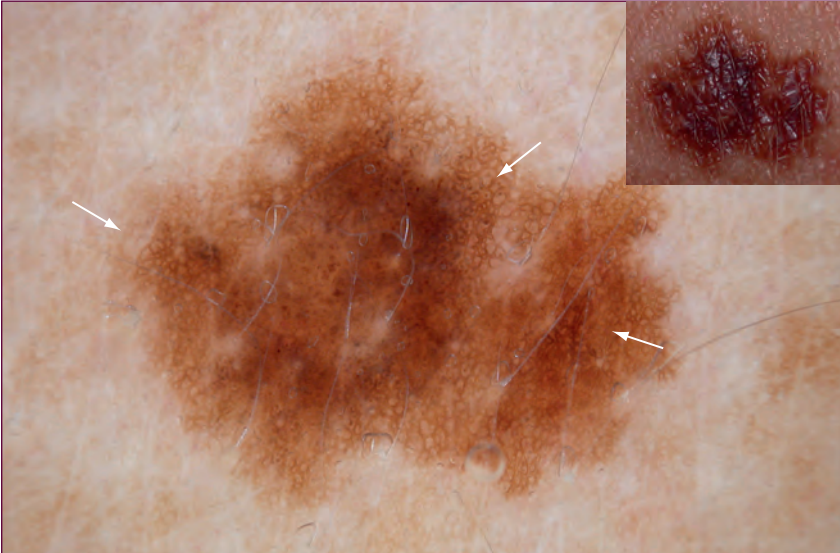
Suma punktów według listy kontrolnej wynosi dla tej zmiany tylko 1. Widoczna jest lekka asymetria koloru i struktury.

Lista kontrolna

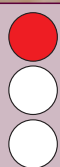
Asymetria	☒
Atypowa siatka barwnika	☒
Niebiesko-białe struktury	☐
Suma	2

Rycina 48 Znamię

Powyższa zmiana nie nastręcza trudności pod względem postępowania terapeutycznego: spełnia dwa kryteria z listy kontrolnej, w związku z czym powinna zostać usunięta. Zauważalna jest asymetria koloru i struktury oraz atypowa siatka barwnika w obrębie lewej górnej połowy znamienia. Struktury w kolorze niebiesko-białym są nieobecne.

Lista kontrolna	
Asymetria	☒
Atypowa siatka barwnika	☒
Niebiesko-białe struktury	☐
Suma	2

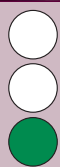

Rycina 49 Zamię

Obraz dermoskopowy tego znamienia jest niepokojący. Spełnia ono dwa kryteria z listy kontrolnej: widoczne są asymetrie koloru i struktury oraz ogniska atypowego zgrubienia i rozgałęzienia siatki barwnika (strzałki). Nowicjusz w zakresie dermoskopii powinien zalecić usunięcie takiej zmiany, jakkolwiek wynik badania histopatologicznego nie musi wskazywać na zagrożenie.

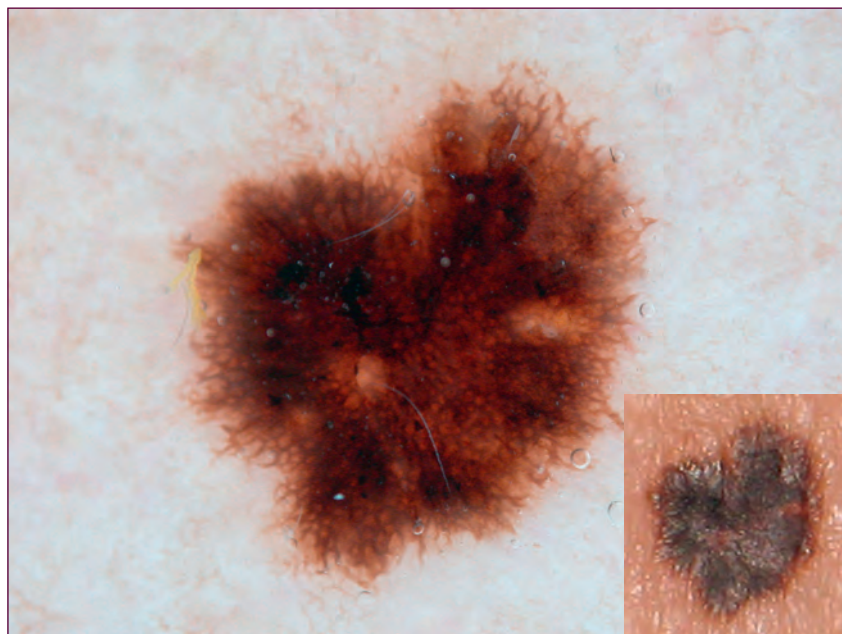

Lista kontrolna	
Asymetria	☐
Atypowa siatka barwnika	☐
Niebiesko-białe struktury	☒
Suma	1

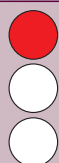

Rycina 50 Zamię

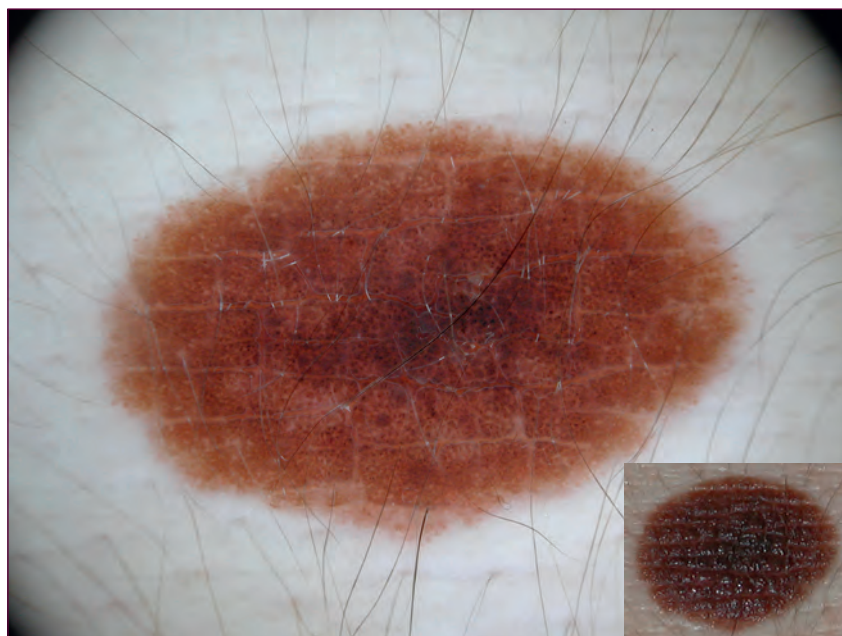
Jest to znamię błękitne, dla którego suma punktów z listy kontrolnej wynosi 1. Zamię to jest symetryczne, nie posiada siatki barwnika, a struktury o zabarwieniu niebiesko-białym występują jednolicie w obrębie całej zmiany. Obraz dermoskopowy znamienia błękitnego jest jedyny w swoim rodzaju, jednak stawiając takie rozpoznanie, należy zawsze zachować ostrożność, ponieważ w rzadkich przypadkach guzkowa postać czerniaka oraz jego przerzutowa postać skórna mogą przypominać znamię błękitne.

Lista kontrolna

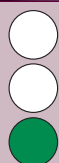
Asymetria	☒
Atypowa siatka barwnika	☒
Niebiesko-białe struktury	☐
Suma	2

Rycina 51 Znamię

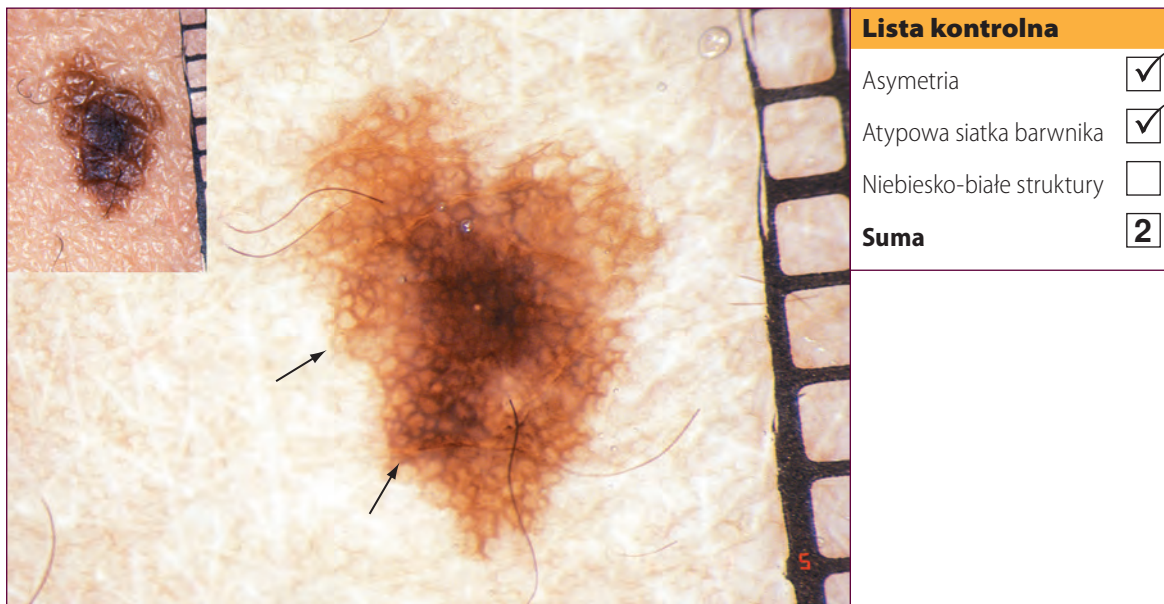
Postępowanie z powyższym znamieniem po dokonaniu oceny za pomocą 3-punktowej listy kontrolnej jest oczywiste. Przy sumie punktów wynoszącej 2 znamię to mogłoby cechować się wysokim ryzykiem. Widoczna jest uderzająca asymetria kształtu i struktury. W obwodowych częściach zmiany obserwuje się obecność atypowej siatki barwnika. Struktury w kolorze niebiesko-białym nie występują. Niezgodność 3-punktowej listy kontrolnej z obrazem patologicznym w odniesieniu do tego rodzaju zmiany jest dobrze znana. Znamię to określane jest również mianem znamienia czarnego.

Lista kontrolna

Asymetria	☐
Atypowa siatka barwnika	☐
Niebiesko-białe struktury	☒
Suma	1

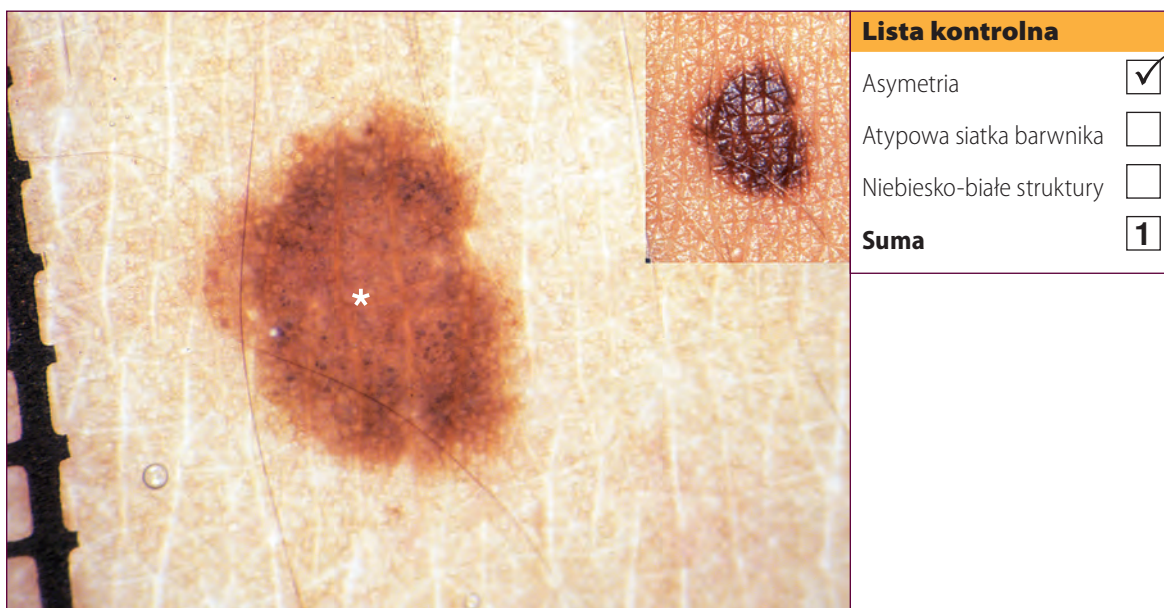
Rycina 52 Znamię

W porównaniu ze znamieniem z poprzedniej ryciny suma punktów z listy kontrolnej dla znamienia przedstawionego powyżej wynosi 1. W obrębie zmiany nie obserwuje się istotnej asymetrii struktury, w centralnej części zmiany obecne są jedynie delikatne ogniska struktur w kolorze niebiesko-białym. Nie zauważa się obecności atypowej siatki barwnika.

Rycina 53 Zamię

Suma punktów dla tego znamienia wynosi 2. Powyższy przykład wskazuje na ograniczenia 3-punktowej listy kontrolnej. Zmiana jest asymetryczna, ponieważ dolna połowa nie stanowi lustrzanego odbicia górnej połowy. Należy również zauważyć, że siatka barwnika jest atypowa (strzałki). Nie obserwuje się występowania struktur w kolorze niebiesko-białym.

Rycina 54 Zamię

Powyższe znamień jest asymetryczne, ponieważ jego lewa połowa nie stanowi lustrzanego odbicia prawej połowy. Linijne segmenty barwnika nie są grube, ciemne ani rozgałęzione, dlatego znamień nie jest atypowe. Nie należy mylić występującego w części centralnej odbarwienia (gwiazdki) ze strukturami w kolorze niebiesko-białym.

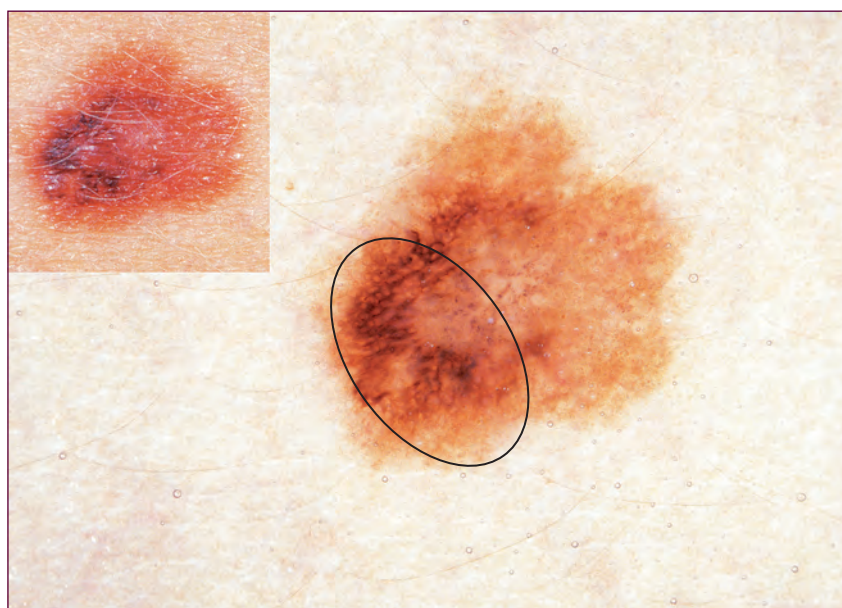

Lista kontrolna

Asymetria	☒
Atypowa siatka barwnika	☐
Niebiesko-białe struktury	☒
Suma	2

Rycina 55 Czerniak

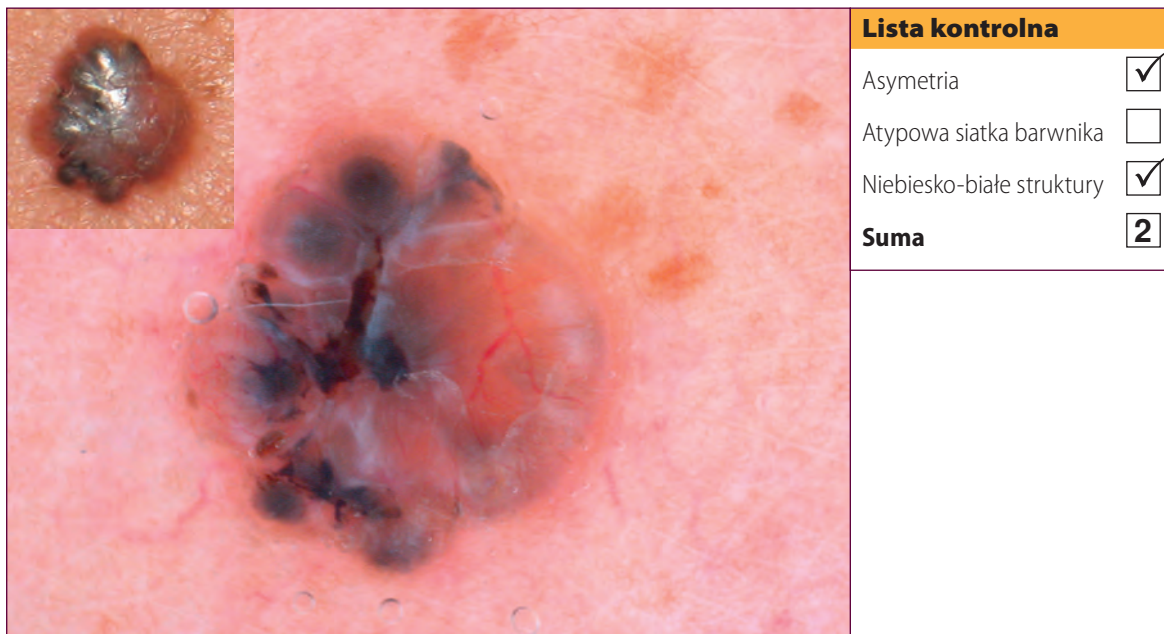
Dwie cechy powyższego znamienia są uderzające: asymetria oraz obecność struktur w kolorze niebiesko-białym. Ponieważ występuje również kilka zmian satelitarnych (obszar zakreślony), znamię wymaga usunięcia w trybie pilnym. W obrębie całej zmiany obecne są wyraźne asymetrie kształtu i struktury oraz wyróżniające się struktury w kolorze niebiesko-białym (gwiazdki). Siatka barwnika nie jest widoczna nawet na obrzeżach zmiany.

Lista kontrolna

Asymetria	☒
Atypowa siatka barwnika	☒
Niebiesko-białe struktury	☐
Suma	2

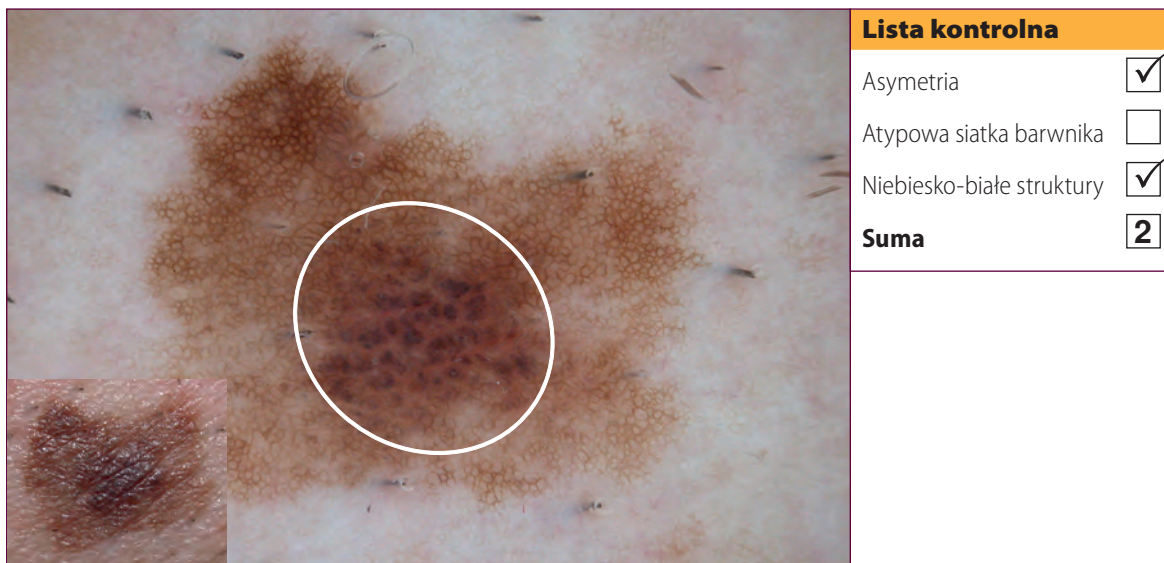
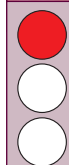
Rycina 56 Znamię

Atypowa siatka barwnika (obszar zakreślony) w obrębie tej asymetrycznej zmiany budzi niepokój, dlatego znamię wymaga usunięcia. Nie obserwuje się struktur w kolorze niebiesko-białym. Wynik badania histopatologicznego wykazał, że znamię jest łagodne, jednak podobny obraz dermoskopowy może występować również w przypadku przedinwazyjnej postaci czerniaka (*melanoma in situ*).

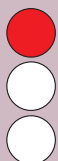
Rycina 57 Rak podstawnokomórkowy

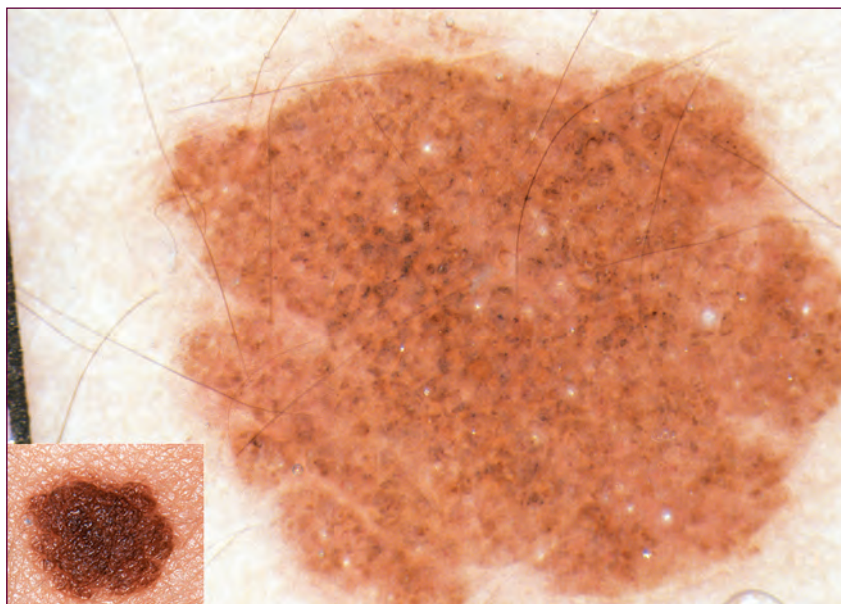
Na podstawie kryteriów z listy kontrolnej powyższa zmiana oceniana jest jako dwupunktowa. Ma ona charakter guzkowy, dlatego wskazane jest jej usunięcie. Uwagę zwraca asymetria koloru i struktury oraz obecność licznych struktur w kolorze niebiesko-białym w obrębie całej zmiany. Nie można zidentyfikować siatki barwnika.

Rycina 58 Znamię

Powyższe znamię spełnia dwa kryteria z listy kontrolnej. Cechuje je wyraźna asymetria koloru i kształtu, w części centralnej obserwuje się obecność niebiesko-białych struktur (obszar zakreślony). Ze względu na uzyskaną liczbę punktów zaleca się usunięcie tej zmiany.

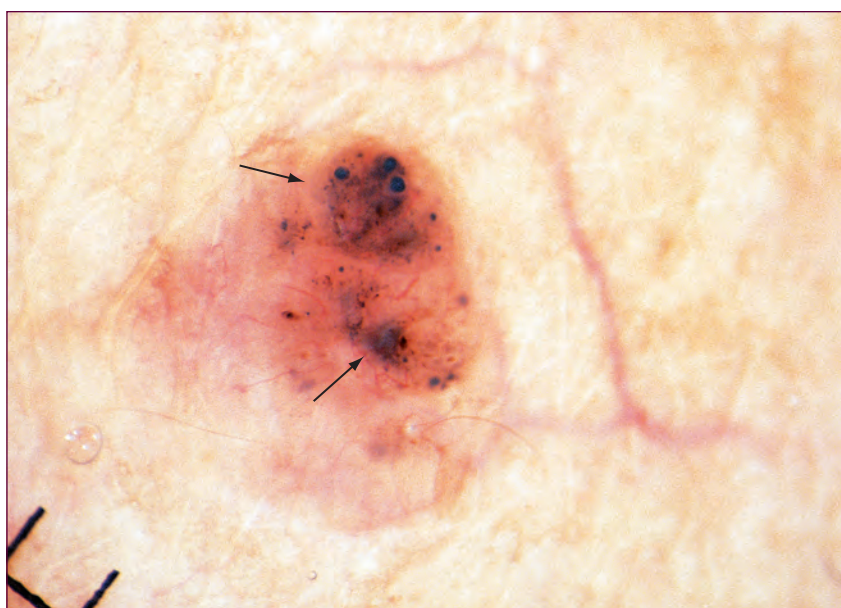
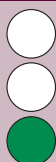

Lista kontrolna

Asymetria	☐
Atypowa siatka barwnika	☐
Niebiesko-białe struktury	☐
Suma	0

Rycina 59 Znamię

Suma punktów dla przedstawionego powyżej znamienia wynosi zero.

Lista kontrolna

Asymetria	☒
Atypowa siatka barwnika	☐
Niebiesko-białe struktury	☒
Suma	2

Rycina 60 Rak podstawnokomórkowy

Powyższa zmiana o charakterze guzkowym uzyskała 2 punkty, dlatego wymaga usunięcia. Widoczna jest asymetria koloru i struktury. Obecne są nieliczne struktury o zabarwieniu niebiesko-białym (strzałki) przy równoczesnym braku siatki barwnika.

